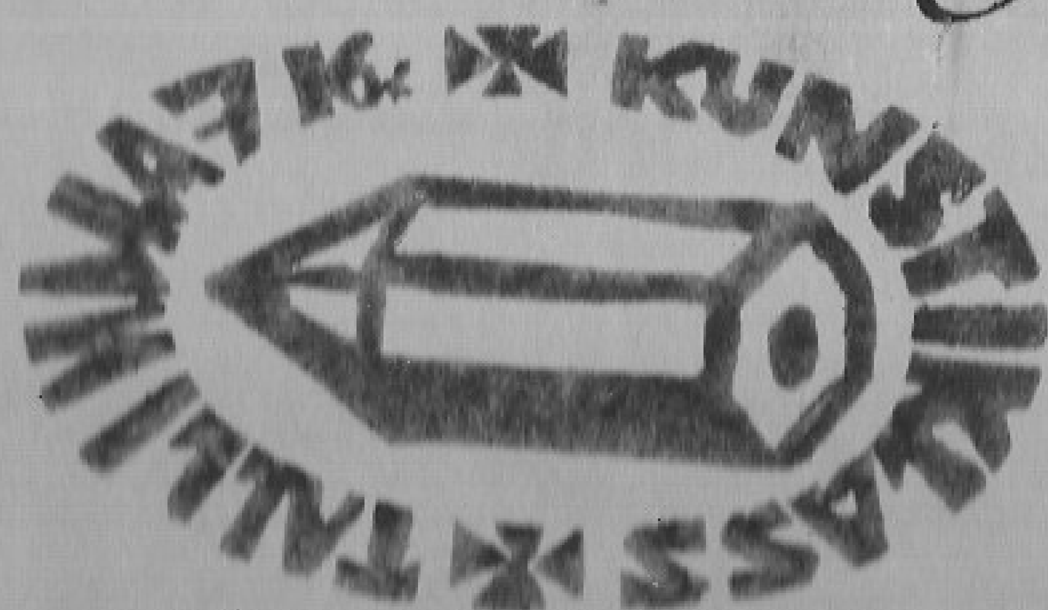
15 kop.

BORISS RJAHHOVSKI

KUIDAS SAUŠKIN KÄIS TULETIKKE TOOMAS

Kristjan Kaldale,
tublile joonistajale.

04.11.85.

BORISS RJAHHOVSKI

KUIDAS SAUŠKIN KÄIS TULETIKKE TOOMAS

TÕLKINUD VILMA MATSOV
PILDID JOONISTANUD JELENA FLJOROVA

TALLINN
KIRJASTUS „EESTI RAAMAT" · 1985.

02

R 60
II—III

R $\frac{4803010102—259}{901(15)—85}$ 248—85

Elas kord Sauškin. Tarvitses vaid möödujal apelsinikoor maha pillata, kui Sauškin kohe sinnasamasse sattus, peale astus ning jala nikastas. Poiss viidi jalga paika panema ja keegi selle üle ei imestanudki, sest Sauškin oli tuntud hädavares.

Sauškin jättis kooliskäimise pooleli. Sõpru tal ei olnud, kuna on ju teada: ütle, kes on su sõber, ja ma ütlen, kes oled sa ise. Oma vanematega rääkis Sauškin sosinal. Poiss lootis, et mida vaiksemalt ta räägib ja mida vähem liigutab, seda kiiremini unustab õel saatus tema olemasolu.

Kuid ükskord saatis ema ta poodi tuletikke ostma...

SAUŠKIN LÄHEB KODUNT VÄLJA

„Palun mine osta tuletikke," ütles ema. „Ja tee kiiremini, näed ju, et toit on vaja keema panna, aga tikud said otsa."

Sauškin raputas pead. Poiss teadis, et läve taga teda midagi head ees ei oota.

„Mis saab tikkude ostmisest veel lihtsam olla! Pood on ju üle tee!" ütles ema ning andis pojale kopika.

Poiss pani kopika rahakotti ja palus:

„Anna mulle veel üks kahekopikaline."

„Milleks sul seda vaja on?"

„Et sulle tee pealt helistada."

Ema andis pojale pliiatsi:

„Sa parem juba kirjuta!"

Pliiats ja kopikas rahakotis, lonkis Sauškin üle tänava.

Keset teed seisis furgoonauto, millel oli kiri „Puu- ja köögivili". Juht askeldas auto all.

„Kuule, noormees!" hüüdis ta Sauškinit. „Roni õige furgooni ja too sealt üks tühi kast. Mul siis mugavam istuda."

„Ma ei saa hakkama," sosistas Sauškin.

„Roni aga roni, küll mina vastutan!" ütles autojuht. Ta polnud kohalik ega tundnud Sauškinit.

Sauškin ronis furgooni ja tõmbas alumist kasti enda poole. Muidugi mõista varises kastikoorem kokku, ning mattis poisi enda alla.

„Kui ennast liigutan, läheb lugu veelgi hullemaks, teada puha..." mõtles Sauškin pikali olles.

Autojuht ootas ja ootas Sauškinit ning arvas lõpuks, et poiss on oma teed läinud. Lõpetas remondi, pani furgooni uksed kinni ja sõitis edasi.

Auto kihutas maanteel, vuhises küladest ja aedadest mööda ning hirmutas oma tuututamisega kariloomi. Sauškin lamas vaguralt pimedas furgoonis kastikuhja all.

Auto sõitis mere äärde.

Juht hakkas puuvilja peale laadima ja avastas kastide all Sauškini.

„Ma hoiatasin teid," sosistas Sauškin. „Näete nüüd, mis välja tuli."

Autojuht laiutas käsi:

„Oh sind kobakäppa, viin su õige enda juurde koju, kuid lastel käsin sinust eemale hoida. Aga praegu, kuni ma koormat laadin, mine ja suple meres."

„Ma ei oska ujuda," ütles Sauškin.

„Tühja sellest! Ma pumpan ratta sisekummi õhku täis, lesi niisama vee peal."

Autojuht pani Sauškini kummile istuma, lükkas kaldast eemale ja hakkas oma asjadega tegelema.

Tõusis tuul, tulid lained ja kandsid Sauškini rannast kaugemale. Kaldad kadusid silmist. Sauškin istus sisekummil nagu hädapätakas, ja selle asemel et kalda poole sõuda, sosistas:

„Ema, sa ootad minult kirja, aga meres ei ole ju postkasti."

Äkki...

Lepime nii kokku, et sõnaga „äkki" algavad meie uued peatükid.

Äkki ilmus mereavarustest...

ONU KAPA KIRJAD

Äkki ilmus mereavarustest välja pudel ja kopsas vastu õhukummi. Sauškin tõstis selle veest välja ja hakkas uurima. Sildile oli kirjutatud „Limonaad", millel tindisinine pitsat „Aeroflot".

Pudelis oli kiri:

„Kiirustage Lahkete Paksukéste saarele!

Päästke mind! Olen üksi!

Ma enam ei tee!...

Teie onu Kapa."

Sauškin võttis taskust pliiatsi ja kirjutas lehe teisele küljele: „Ema! Tuletikke pole ma veel ostnud. Triivin avamerele." Korkis pudeli kinni ja laskis vette tagasi.

Kohe esimese kannul ujus ligi teine kirjaga pudel. Selles tõotas onu Kapa uuesti, et ta enam ei tee...

Ka siia lisas Sauškin omalt poolt:

„Ema, ma triivin avamerele, tikke pole veel ostnud."

Pudelid tulid üksteise järel, onu Kapa kirjad muutusid järjest lühemaks:

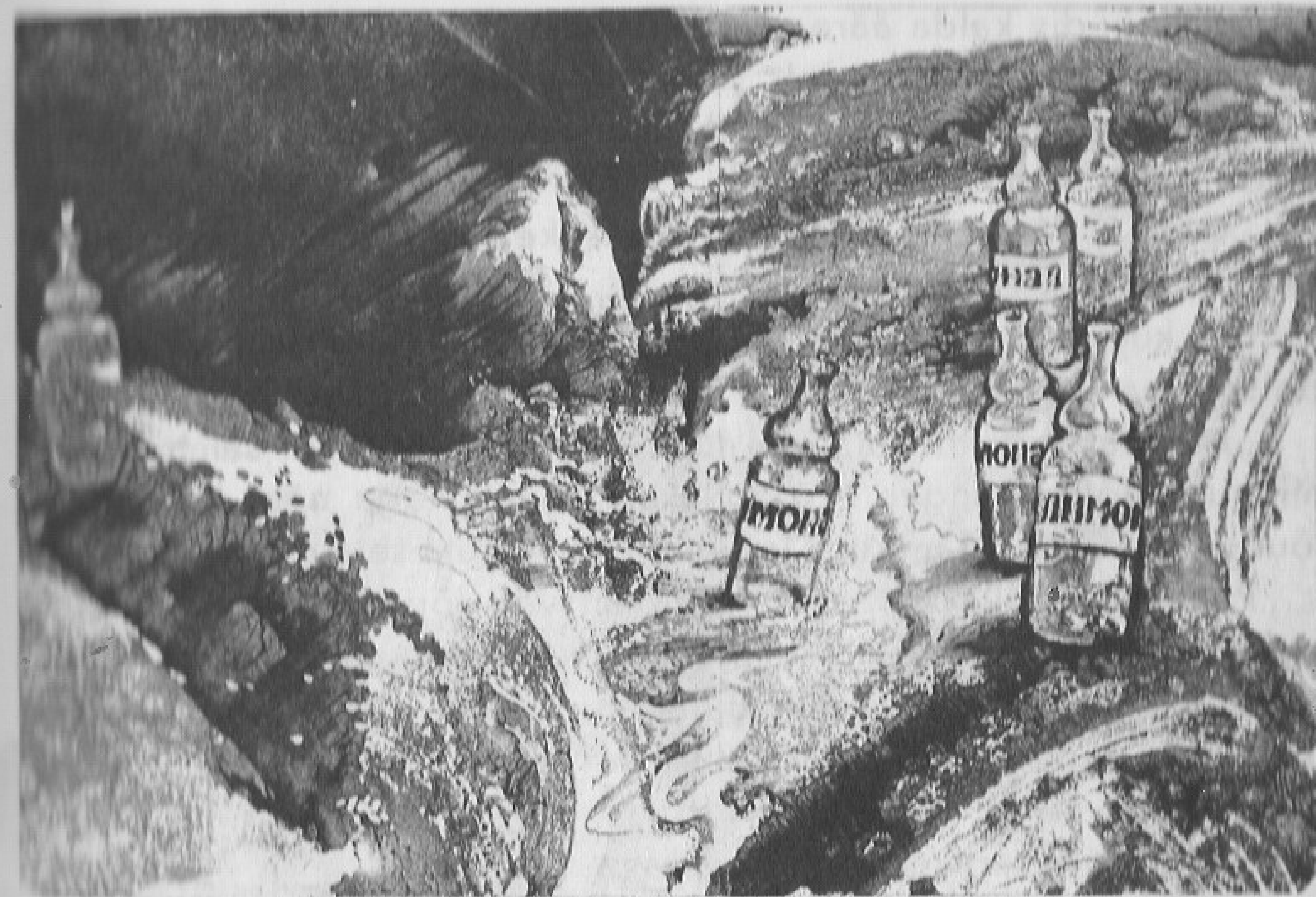
„Päästke, ei tee!"

„Ei tee!"

Ja isegi selline: „Ei t..."

Pudelite hulk üha kasvas, Sauškin purjetas onu Kapa kirjapudelite jões.

Poiss võttis pudeli, tegi lahti ja onu Kapa „Ei t..." alla kirjutas:

„Emm, ma triivin," korkis kinni, haaras järgmise ja kirjutas: „Triivin!"

Selle töö juures ei tõstnud Sauškin kordagi pead ja seetõttu ei taibanud ta kohe, mis juhtus, kui äkki...

ONU KAPA

Äkki tonksas kumm vastu kallast: Sauškin oli saarele jõudnud. Kaldal kõrgus kastidest mägi, milles olid tühjad pudelid. Mäe jalamil seisis kaetud lõunalaud ja samas istus tugitoolis paks mees valges kuldsete ametipaeltega kuues. Paksuke kirjutas lehele „Ei t...", toppis paberi pudelisse, korkis kinni ja viskas vette. Töötades mees ringi ei vaadanud ja seetõttu ka ei näinud, et

Sauškin püüdis kalda ääres pudeli veest jälle välja, kirjutas lehele oma „Emm, ma olen saarel" ja laskis pudeli vette tagasi.

„Lõunavaheaeg!" teatas paksuke iseendale, tõstis pilgu ja nägi kalda ääres kummil Sauškinit.

„Olen päästetud!" hüüatas paksuke. „Nüüd on mul sõber! Lõpuks ometi! Hurraa-a!"

Ent kuidas paksuke ka ei palunud Sauškinil kaldale tulla, istus poiss oma sisekummil edasi, nagu oleks ta selle külge liimitud.

„Ma jään parem siia... ma tunnen ennast... nii kui sammu teen, nii uude lõksu langen. Tikke läksin tooma, aga näe, kuhu välja jõudsin," ütles Sauškin ja näitas paksukesele oma kopikat.

Paksuke püüdis Sauškinit maitsva lõunasöögiga kaldale meelitada. Ta võttis laualt salatikausi ja jooksis sellega mere äärde. Nuusutas uhke lilleklumbina kujundatud salatit, tõstis seda lusikaga, maitses, noogutas, matsutas, ohkis ja mõmises:

„Maitsev! Ah, kui maitsev!"

Haaras siis supikausi ja kuulutas:

„Supp „Metsamuinasjutt", keedetud juurikatest, rohtudest ja peedipealsetest."

Ta tõstis potikaane üles ja nuusutas sealt tõusvat auru. Matsutas, laksutas keelt ja pööritas silmi:

„Oh, missugused lõhnad! Pea hakkab ringi käima!"

Seejärel tõi ta taldrikud platsi ja meelitas:

„Näe, taldriku äärel on jänese jälg. Sina helbid suppi, jälg aga muudkui laskub allapoole ja allapoole. Kui viimase lusikatäie tõstad, siis on ka jänku sul käes, istub teine taldriku põhjal."

Sauškin raputas vastuseks ainult pead.

„Mida ma pean siis tegema?" tahtis paksuke teada.

„Tirige mind kaldale," ütles Sauškin.

„See oleks ju nagu sinu tahte vastu," tähendas paksuke. „Aga meie, lahked paksukesed, ei tee kunagi midagi teise inimese tahte vastu."

„Te tõmmake mind kaldale, aga mina teen näo, nagu ei märkaks ma midagi," sosistas Sauškin.

„Kuidas sa siis ei märka, kui sa ometigi märkad," kostis paksuke.

„Mõtelge midagi välja..."

„Mõtlesingi juba," vastas paksuke.
Ta läks laua juurde ja tuli tagasi, tuuleveski käes. Paksuke puhus sellele tuule tiibadesse, veski külguksed avanesid ja sealt hakkas välja lendama paberis klaaskomme, kuubikomme, seenekomme ja nööbikomme. Kui aga valged kuulikesed lendama hakkasid, pani paksuke neile käe alla. Peotäie valgete kuulidega tuli ta vee äärde, palus Sauškinil suu lahti teha ja puistas kuulikesed talle suhu.
Poiss pani suu kinni ja mõmises: „O-o!" vidutas silmi ning raputas pead: need olid jõhvikad suhkrus.
Kui Sauškin uuesti silmad avas, oli ta juba kaldal.
„Nüüd küsi, kes ma olen," palus paksuke.
„Kes te olete?"
Paksuke kohendas oma toredat valget eraldusmärkidega kuube ja ajas rinna ette:
„Taipasid?"
„Ei."
„„Aerofloti" reisijad joovad lennukis limonaadi, aga stjuardessid jätavad tühjad pudelid siia, minu hoole alla. Said nüüd aru, kes ma olen?" küsis Paksuke kastimäele osutades.
„Ei."
„Ma olen onu Kapa, Lahkete Paksukeste saare lennuvälja ülem."
Onu Kapa ei jõudnud Sauškini kaastunnet ära oodata ning lõpetas nukralt:
„Ma olen maailma kõige üksikum, kõige õnnetum lennuväljaülem. Lähme, ma näitan ja jutustan sulle kõigest."
Sauškin lonkis onu Kapale järele.
Tänavad olid tühjad, aga lärmakad.
Ühes majas vilistati, teises siristati, kolmandas kireti, neljandas siutsuti.
Nad läksid alla ühe maja keldrisse ja nägid seal suurel hulgal nikerdatud ja värvitud linnukujuliste punnidega vaadikesi. Kali hakkas parajasti valmis saama ja linnud laulsid heledasti mitmel häälel — kutsusid jooki proovima.
Ühel tünnikesel lebas kiri.

„Kapa, sõbrake, alusta põldmarjakaljast, see ei säili kaua. Külmsupi jaoks mõeldud kaljasse lisasin mädarõigast, nagu sulle meeldib.
Sinu Vilepillike."
Teine kiri oli kinnitatud naabermaja ukse külge.
„Kapa, sinu lemmiksalat on külmkapis. Juhul kui sa soovid seda ise valmistada, kirjutan siia retsepti: spinat, sibul, noor kõrvenõges, oblikad. Lisada hakitud muna ja soola. Valada üle päevalilleõliga, piserdada sidrunimahla ja äädikaga. Kaunistada rediste, oliivide ja mandariinilõikudega.
Sinu sõber Kakuke."
„Meil, lahketel paksukestel, on enamjaolt kõigil hüüdnimed..." selgitas onu Kapa.
Onu Kapa juhtis Sauškinit majast majja ning rääkis, kui osavasti tema sõbrad pirukaid küpsetasid, kotlette praadisid, suppi keetsid, ja iga kord lõpetas pisaraist nõretades:
„Ta lendas lennukiga ära, ma ise saatsin teda!... Kõik mu sugulased, naabrid, kõik minu sõbrad on lennanud ära. Lennanud kaugete maade taha ja ühtki teadet pole nad mulle saatnud. Mina, mina üksi olen selles kõiges süüdi!"

ONU KAPA JUTUSTUS

„Meie elu möödus pidevas hoolitsuses üksteise eest. Meie elu oli üks lakkamatu pidu." Nii alustas onu Kapa oma jutustust. „Mina valmistasin Kakukesele pirnikompotti, mida ta väga armastas — ma olen kompottide peale meister. Kakuke tegi mulle salatit, aga üks teine sõber küpsetas tibatillukesi lihapirukaid puljongi juurde... Puhkpilliorkester mängis õhtuti väljakul laulukest

...hakkab, pidu hakkab!" Linnaelanikud kandsid lauale salati- ja kompotikausse. Tõid kaljakanne ja vaagnaid pirukatega ning hiiglaslikke panne kotlettidega.

Selle lustliku elu oleksid sa siit eest leidnud, Sauškin, kui ma poleks kord televiisorist vaadanud filmi lennuväljaülemast.

Kuid sellest ajast peale nägin igal öösel unes, kuidas lennuk meie saare kohal tiirleb. Kuidas mina maandumisloa annan. Lennuk sõidab mööda maandumisrada ja jääb seisma. Õhulaeva komandör raporteerib mulle: „Saabusin teie lennuväljale." Nägin unes, kuidas mina, sihvakas, mustade vuntsidega, valges kuldsete ametipaeltega mundris, kõnnin lennujaama ees edasi-tagasi...

Muutusin kõhnaks ja kahvatuks... peod ei pakkunud enam mingit rõõmu.

Lahketel paksukestel oli minust kahju. Nad ehitasid lennuvälja, kirjutasid „Aerofloti" juhtkonnale kirja, mulle aga õmblesid valge kuldsete paelte ja märkidega mundri.

Saabus minu elu kõige õnnelikum päev.

Maandus lennuk. Läksin talle vastu — sale, mustavuntsiline, valgetes pükstes, kuldsete paelte ja märkidega mundrikuues. Puhkpilliorkester mängis lauluviisi „Pidu hakkab, pidu hakkab." Kuldsed paelad mu käistel sätendasid, kõik imetlesid mind.

Piloot tuli mööda trappi alla ja küsis:

„Palju teil reisijaid on?"

„Missuguseid reisijaid?"

„Mitu reisijat ma täna pardale pean võtma?"

„Ah, reisijad?... Lood on nii, et keegi ei kavatse siit ära sõita ja ega siia ka keegi ei sõida," ütlesin mina. „Ehk saame kuidagi ilma reisijateta hakkama!"

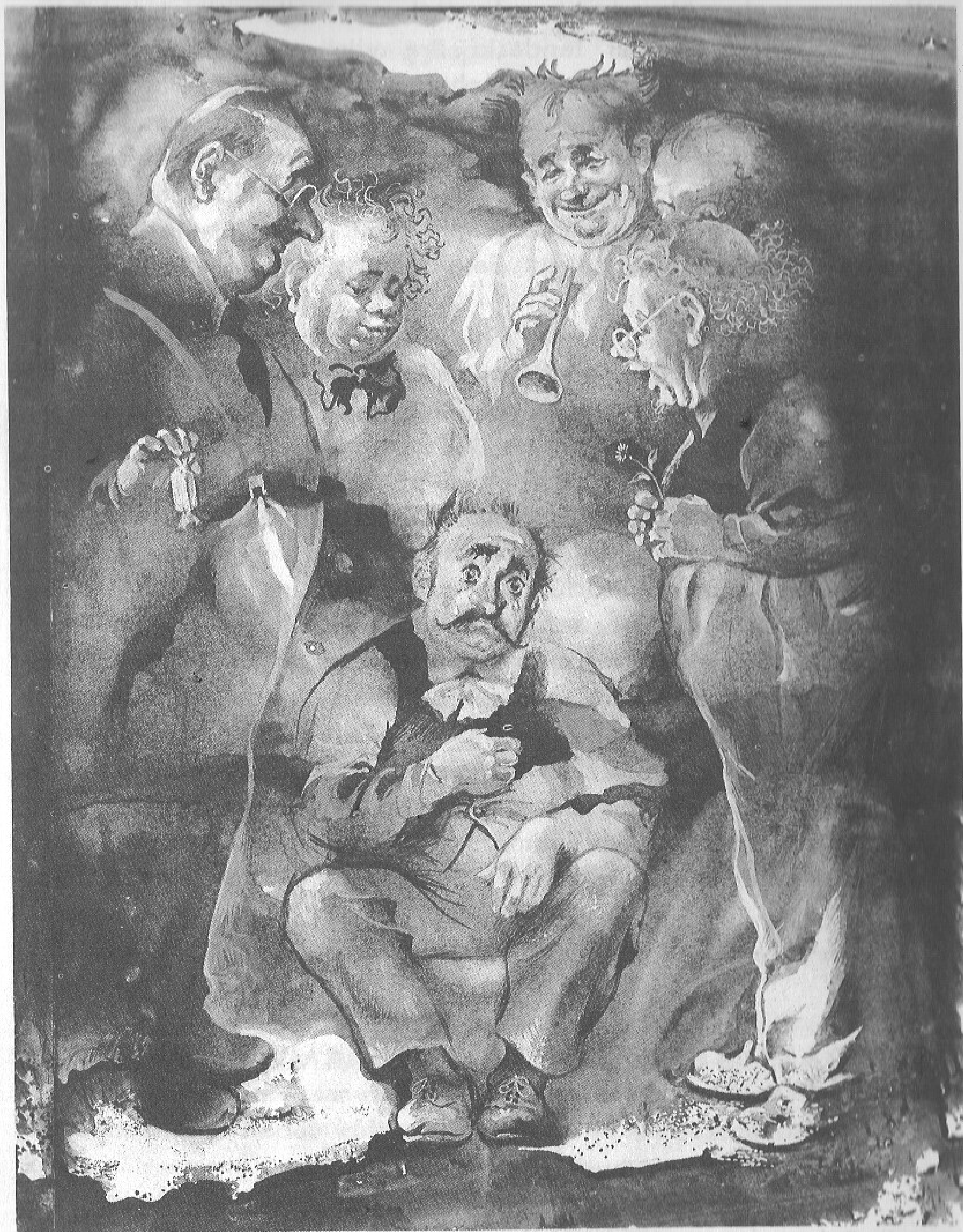
„Tuleb välja, et me maandusime siia teie ametipaelu imetlema!" vihastas lendur. „Kui reisijaid ei ole, siis juba täna sulgeme lennuvälja, teid aga vallandame."

Puhkesin meelehärmist nutma.

Pisaraid aga meie linna elanikud ei talunud.

Puhkpilliorkester ostis piletid. Lennuk viis meie muusikud teadmata kuhu.

Nende järel lendasid ära minu sõbrad Vilepillike ja Kakuke.

kogu oma elu pühendasid nad sellele, et mulle meelehead teha.
Möödunud nädalal lendasid ära viimased saare elanikud. Võõral maal on nende ainsaks lohutuseks teadmine, et onu Kapa on õnnelik.

„Andsin endale sõna," lõpetas onu Kapa, „kui mind päästetakse, olen ju praegu nagu asustamata saarel, nii et, kui mind päästetakse, lahkun ma lennujaamaülema ametikohalt. Võtan selle kuldsete paeltega valge mundri seljast. Sauškin, sina oled mu päästja, ütle, tahad sa mu sõber olla?"

„Ma pean koju minema," ütles Sauškin.

„Sa nõua, nõua, oled ju mu sõber ja soovid mulle head!"

„Mida ma peaksin nõudma?"

„Nõua, et ma oma valge kuldpaeltega mundri seljast ära võtaksin."

„Võtke, kui tahate," sõnas Sauškin.

„Ei, sa nõua rangelt. Nagu tõeline sõber!"

„Kuulge, mis te mind tüütate," ütles Sauškin. „Tahate — võtke ära, kui ei, siis jätke selga, ilma riieteta hakkab ju külm..."

„Tõsijutt!" rõõmustas onu Kapa. Ma õige käin veel natuke selle mundriga. Ütle, kas kuldsete paeltega valge munder sobib mulle?"

„Mul on kiire, mind saadeti tuletikke ostma..."

„Ma küsin, kas munder sobib mulle?"

„Sobib," nõustus Sauškin.

Äkki onu Kapa...

KUIDAS SAUŠKIN LENNUJAAMAS REISIJAT MÄNGIS

...Äkki onu Kapa muutus.

Ta kohendas kuube, ulatas Sauškinile sisekummi ja ütles tähtsalt:

„Palun, lugupeetud reisija, siin on teie pagas. Ootan teid lennujaama ees."

Sauškin läks ringi ümber lennujaama.

Selle ees ootas teda onu Kapa.

Ta sirutas Sauškinile tähtsalt oma käe:

„Lugupeetav reisija, tervitan teid Lahkete Paksukeste saare lennuväljal!"

Seejärel lükkas ta Sauškini mikrofoni ette ja sosistas: „Esine vastukõnega."

„Ma võin ainult sosistada."

„Sosista!"

„Mida ma pean sosistama?"

„Ükskõik mida... et siinne lennuväli on maailma parim ja et mina olen maailma parim endine lennuväljaülem. Kõige taibukam ja kõige targem... Kõige parem kõnemees, kõige esinduslikum ja kõige saledam!... Vormikuub, paelad! Vuntsid!"

„Aga miks teie sosistate?" küsis Sauškin.

„Kas sa siis ei näe, et ma salvestan sinu kõnet magnetofonilindile."

„Ah soo-o... Teie lennuväli on maailma parim," sosistas Sauškin mikrofoni, „aga teie... teie olete maailma kõige parema lennuvälja kõige ilusam ja targem ülem."

„Aitäh!" suudles onu Kapa Sauškinit. „Ii-al-gi ei unusta ma seda ära." Ta kuulas lindistuse üle, kohendas peas vormimütsi ja ütles: „Kõik on õige. Minu lennuväli on maailma parim, aga mina olen kõige targem, kõige arukam, kõige energilisem ülem. Ma mõtlesin ümber ja ei lahku oma tööpostilt. Olge lahked, astuge lennujaama...

Palun andke oma pagas hoiuruumi," ütles onu Kapa ooteruumis rangelt ja lahkus.

Uuesti ilmus ta nähtavale pagasi hoiuruumi akna taga, tume kittel seljas. Ta võttis Sauškinilt sisekummi hoiule.

„Informatsiooni saamiseks pöörduge teadete büroo poole," kamandas onu Kapa, võttis kitli seljast ja puges teadete kioskisse.

„Millal läheb järgmine reis?" küsis Sauškin kaeblikult.

„Lennukid lendavad siia neljapäeviti. Täna ongi just neljapäev," vastas onu Kapa.

ootab. Ma läksin tuletikke ostma..."

„Lennuk tuleb sealt," näitas onu Kapa taevasse, „ja lendab sinna."

„Kas teil postkasti on?"

„Meie lennujaamas töötab sidejaoskond," vastas onu Kapa tähtsalt.

Sauškin võttis oma pliiatsi ja kirjutas emale kirja:

„Olen Lahkete Paksukeste saarel. Tikke ei ole veel ostnud."

Seejärel pani onu Kapa šveitserikuue selga ja laskis Sauškini restorani. Riietus kelneriks ja teenindas poissi. Pärast seda vedas ta Sauškini kassa juurde ning müüs talle pileti. Käskis siis Sauškinil mitte jalus tolgendada ja juhatas ta ootesaali. Ise läks aga raadiosõlme ja teatas valjuhääldaja kaudu:

„Reisija Sauškin, tulge lennuvälja ülema kabinetti, teine korrus, tuba number kolm."

Sauškin läks teisele korrusele tuppa number kolm. Seal ootas teda onu Kapa ettepanekute ja kaebuste raamatuga.

„Reisija Sauškin, palun teil üles kirjutada oma muljed kõigi lennujaama teenistuste täpse töö kohta."

„Ma ei tea, mida kirjutada," kõhkles Sauškin.

„Kirjuta, mina dikteerin:

„Pagasi hoiuruum, kassa, teadete büroo töötavad eeskujulikult ja kiiresti nagu ei üheski teises maailma lennujaamas. Minu õhtusöök restoranis koosnes suurepäraselt valmistatud juurviljast, kalmaarisalatist riisi ja õuntega, omletist, apelsinimahlast, kohvist, kookidest ja puuviljast." Kirjuta edasi: „Lahkete Paksukeste saare lennuvälja ülem on kõige targem ja taibukam ülem maailmas...""

Onu Kapa luges kirjutatu läbi ja ütles:

„Sa suutsid mind lõplikult veenda, Sauškin. Ma jään lennuväljaülemaks edasi. Ära mind enam sega, mine ooteruumi."

Peagi teatas reproduktor onu Kapa häälega:

„Lennuk, reis number viis, maandub Lahkete Paksukeste saare lennuväljale. Reisijatel palutakse piletid valmis panna ja hoiuruumist pagas välja võtta."

Sauškin jäi harjumuspäraselt liikumatuks.

Onu Kapa jooksis kohale ja tiris poisi hoiuruumi ning sealt koos sisekummiga lennuki juurde.

„Ema ootab mind," sosistas Sauškin vastu punnides, „ma läksin ju tuletikke ostma."

„Tikud!" kisendas onu Kapa. „Sinu ainus sõber on hädas, aga sina räägid tikkudest!... Kui reisijaid ei ole, siis mind vallandatakse ja lennuväli suletakse! Ära piina mind, vaid istu lennukisse. Ütle mulle lahkumiseks, et minu lennuväli on maailma parim ja mina olen kõige parem ülem!"

Onu Kapa tiris Sauškini lennuki trapi juurde. Lendur võttis nad pahaselt vastu:

„Mis, ainult kaks reisijat ongi?"

„Üks," ütles onu Kapa.

„Ja tema järgi peame ka veel ootama? On aeg teie lennuväli sulgeda."

„Reisija ei kuulnud, et lennukileminek on alanud."

„Kas teie raadiosõlm ei tööta või?"

„Mul töötab kõik. Mul on maailma parim lennuväli!" karjus onu Kapa nördinult. „Te ainult kuulake, kuulake!"

Ta jooksis lennujaama ja lülitas magnetofoni sisse. Reproduktorid hakkasid Sauškini häälega rääkima:

„Teie lennuväli on maailma parim, aga teie ise olete kõige targem, energilisem... endine... kõige taibukam..."

Lendur kuulas ja kuulas, siis lõi käega:

„Hea küll, teeme veel ühe reisi..."

„Järgmine kord on rohkem reisijaid!" lubas onu Kapa. Ta puistas Sauškinile taskusse jõhvikaid suhkrus ja lükkas poisi lennukisse.

Onu Kapa vaatas lennukile järele ja karjus:

„Jälle olen ma üksi!... Miks sa, Sauškin, ei sundinud mind valget kuldsete paeltega mundrit seljast võtma!"

Reproduktor kõneles kurvalt Sauškini häälega:

„Teie lennuväli on maailma parim, aga teie olete maailma kõige targem, kõige julgem lennuväljaülem..."

Lennuk tegi saare kohal tiiru ja võttis õige lennusuuna. Sauškin

nägi, kuidas onu-Kapa jooksis kastimäe juurde ja torkas paberilehe pudelisse.

Kirjaga pudel sulpsas vette.

Lennuk lendas mere kohal.

„Viige mind koju! Ema ootab tikke," palus Sauškin lendurit.

Lenduril hakkas poisist kahju:

„Aitaksin sind hea meelega, aga ei saa! Mõtle ise: selleks et sind koju viia, pean keerama kursist kõrvale. Lennuväljadel aga ootavad mind tõsiste toimetustega inimesed: arst peab lendama haige juurde, ema poja juurde, insener komandeeringusse."

„Mõtelge ometi kiiremini midagi välja," nuttis Sauškin, „lennuk viib mind kodust ju üha kaugemale!"

Äkki hakkasid lennukitiiva all...

LUMISTE MÄETIPPUDEGA SAAR

Äkki hakkasid lennukitiiva all sätendama lumised mäetipud.

„Tead mis!" ütles lendur. „Panen su lumiste mägedega saarele maha. Ma tõin lahked paksukesed ka siia. Nad ei tahtnud kodusaarest kuigi kaugele minna."

Piloot maandas lennuki mägedevahelisse orgu.

Kui lennuk rohutirtsuna mäe taha kalpsas, veeretas Sauškin oma sisekummi oru põhja. Kõrgel siledal kaljuseinal, kuhu ka mägikitsel olnuks võimatu ronida, nägi Sauškin kirja:

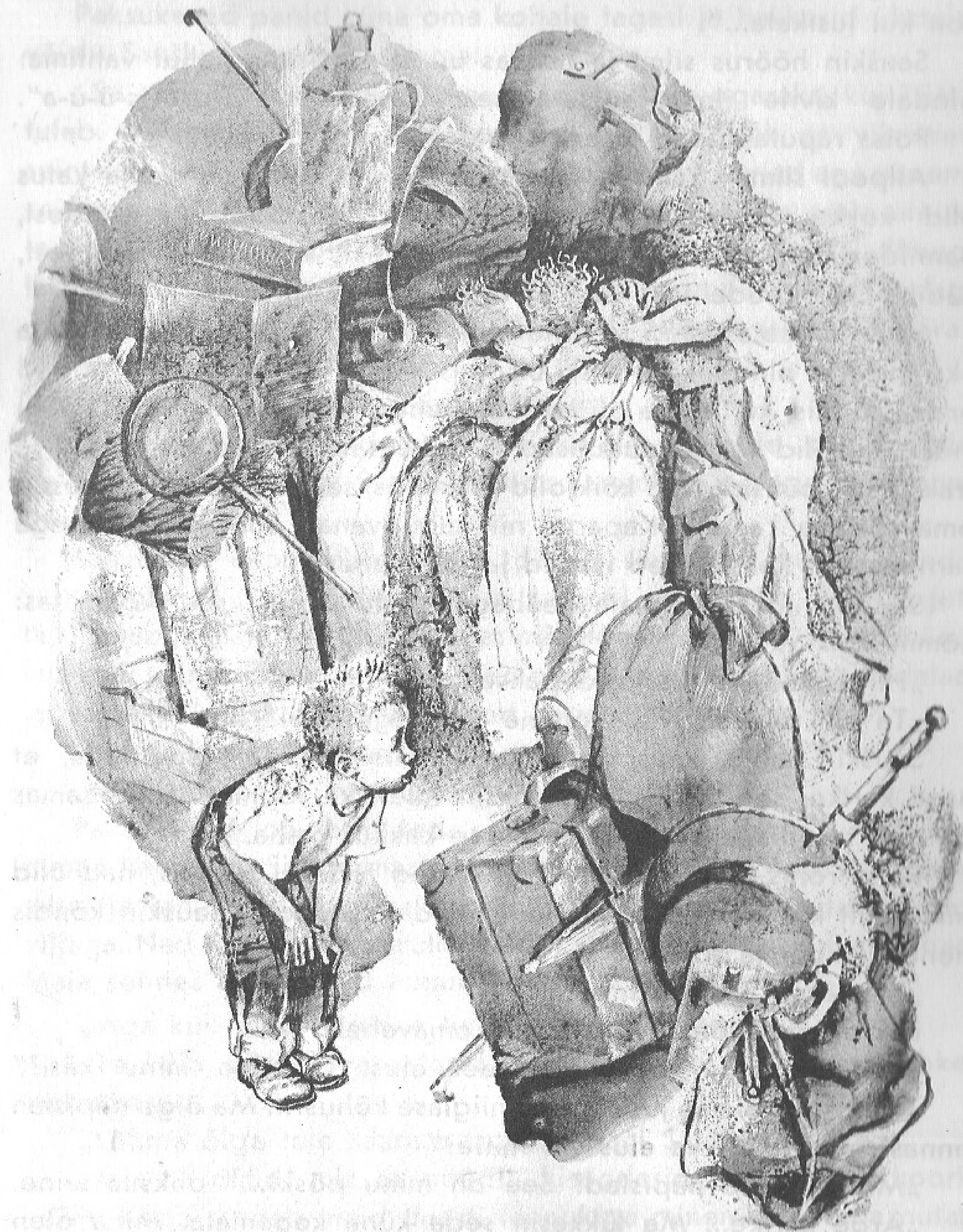
„Mägedest kõrgemal on ainult päike. Alpinistide laul."

Ühel teisel, samasugusel ligipääsmatul kohal oli kirjutatud: „Mägedest paremad on ainult mäed, mäed, kus sa pole veel käinud. Alpinistide laul."

Naabermäel olev kiri oli lõpetamata:

„Lõbusa lauluta mägedes käia..."

Sauškinile sattus kivike saapasse. Ta võttis selle välja, vaatas

ega uskunud oma silmi: kirjutatule olid lisandunud sõnad „on kui lusikata...".

Sauškin hõõrus silmi ja hakkas uuesti üksisilmi kaljut vahtima: siledale kivile ilmusid iseenesest tähed „s-u-p-p-i s-ü-ü-a".

Poiss raputas pead ja arvas end viirastusi nägevat.

Allpool silmas Sauškin ümmargust maja. Selle seinad ja katus olid kokku seatud vaatidest, kastidest, kottidest, kaussidest, pannidest, vihmavarjudest, kokaraamatutest, kohvritest, pottidest, äädika- ja õlipudelitest, aga ka hambaharjadest.

Sauškin vaatas kausi ja küna vahelisest praost sisse. Aknaid ega uksi majal ei olnud, kuid siiski oli sees täiesti valge, sest seinad olid pragusid täis, katus aga oli tehtud sõeltest ja kurnadest. Poiss nägi mehi, kel olid seljas ruudulised mahakeeratud kraedega särgid ja traksidega püksid. Nad kõik olid pruntpõsksed ja paksud, sarnased omavahel ja ka onu Kapaga, nii nagu vanad sõbrad üksteisega sarnanevad. Paksukesed istusid ja jõid teed.

Sauškin lõi kogemata laubaga vastu küna, see kõmahtas: kõmm-mm!

„Hiiglane tuli!" karjusid paksukesed.

„Ta tuli päeval! Nüüd oleme omadega läbi!"

Sauškin tahtis kausi ja küna vahelisest praost sosistada, et ärge kartke, see olen mina... läksin tuletikke tooma... Kuid samas tonksas ta ninaga vastu küna ja see kukkus maha.

Poiss ronis august sisse. Paksukesed teda ei näinud, nad olid hirmunult kobarasse kogunenud, näod sissepoole. Sauškin kõndis nende ümber ja sosistas:

„Ma läksin tikke ostma."

Paksukesed kõnelesid vaikselt omavahel:

„Öelge, palun, olen ma veel elus. On see minu käsi?"

„Võib-olla oleme juba ammu hiiglase kõhus?... Ma õige näpistan ennast, olen ma ikka elus või mitte?"

„Mis sa mind näpistad? See on minu põsk!..." piiksus teine.

„Ärge kartke... Ma lükkasin seda küna kogemata. Mina olen Sauškin, läksin tuletikke tooma," sosistas poiss.

Siis kogus üks paksukestest oma julguse kokku. Ta piilus kaenla alt välja, nägi Sauškinit ja karjus:

„Me oleme elus!"

Paksukesed panid küna oma kohale tagasi ja hakkasid üksteise võidu Sauškini ees vabandama:

„Sa anna andeks, me läheme hirmust lausa ogaraks, kui TEMA tuleb. Vabanda, et me sind kostitada ei saa, kõik on viimaseni seintesse laotud, hommikuti peseme hambad ära, harjad aga paneme seinte sisse tagasi. Saad ise aru, poiss, et seinad on meie ainuke lootus. Kui TEMA tuleb ja nõuab oma hirmsa häälega: „Ilmuge läbirääkimistele!", siis me kukume kõik poolsurnult maha. Teadagi, millega sellised läbirääkimised lõpevad. Neelab su alla, pärast sülitab nööbid välja."

„Kes see TEMA on?" päris Sauškin.

Paksukesed osutasid praost paistvale lumisele mäeveerule. Sellel mustendas jälg. Sealt oli läinud inimene — aga missugune inimene!

Samm oli kilomeetripikkune, päkad suuremad kui elevandil.

„Hiiglane!... Ja kui suurt kasvu ta veel on... vaata, kui kõrgele ta kirjutab ja alati ikka üht ja sama: mägedest paremad olevat mäed, kus veel käinud pole. Siinsed mäed olevat tema jaoks liiga madalad, lapsemäng," kukkusid paksukesed sosistama.

Sauškin puhkes nutma:

„Nüüd ma enam koju tagasi ei saa, ei saa."

Paksukesed lohutasid teda, pühkisid tal pisaraid, kuni ka ise nutma hakkasid. Siis tormasid nad seinte kallale, võtsid sealt juurvilja- ja jahukotte, soolakalatünnikesi ja karpe suhkrustatud puuviljaga. Nad tõid välja kastrulid, taldrikud, potid ja hakklihamasinad. Maja seintes helendasid augud.

„Aga kui nüüd hiiglane tuleb?" sosistas Sauškin.

„Ta käib öösiti," rahustasid nii külalist kui ka ennast lahked paksukesed.

„Lähme õige teie saarele tagasi," pani Sauškin ette.

„Mis sa nüüd, mis sa nüüd!" kisendasid paksukesed kooris. „Onu Kapa saadab meid uuesti lennukiga minema, ise aga nutab, piinleb ja hädaldab sinna juurde meie, kodutute pärast. Ei, ennem söögu juba hiiglane meid ära! Ikka parem kui onu Kapa pisaraid näha."

...aks korraldatud pidulik lõuna algas lauluga „Pidu hakkab, pidu hakkab!".

Pillimeeste põsed paisusid nagu pallid. Hõiskasid trompetid, mürtsus trumm.

Sauškinit ei rõõmustanud ei muusika, ei paksukesed ega ka lõunasöök.

Ta sõi salatit ja kastis seda pisaratega:

„Tähendab, hiiglane sööb nüüd ka minu koos teiega ära?"

„Oh, mitte salatist poleks tulnud alustada," seletasid üksteisele lahked paksukesed. „Jäätisest oleks pidanud pihta hakkama... poisil oleks hiiglane kohe meelest läinud."

„Hoopiski soolaseid roogi oleks tulnud pakkuda!" vaidlesid teised vastu. „Soolane ergutab söögiisu."

„Ma kardan hi-hiiglast," nuuksus Sauškin. „Tahan koju."

„Näete, mul on õigus!" karjus Kakukese-nimeline paksuke. „Supi juurde tuleb aega viitmata pirukaid anda. Pirukatega supp teeb inimese rõõmsaks ja olemise õdusaks, rahustab ja paneb heldima. Pärast supi söömist on hinges muretus ja rahu nagu peale sauna!"

Paksukesed kandsid lauale lõhnavaid supitirinaid, kompotikausse, liudu praetud lindudega ja salativaagnaid.

Vilepillikese-nimeline paksuke tõusis püsti, tõstis kaljaklaasi ja laulis:

„Turule me läksime
Samovari ostsime!..."

Äkki käis kõva kõmakas...

HIIGLASE JÄLIL

Äkki käis kõva kõmakas vastu seina, nii et katlad ja kausid kõmisesid.

„Kui te jalamaid läbirääkimistele ei ilmu, kaotan ma kannatuse!" karjus vali hääl.

Pimenes, sõbrad olid kauaks laua taha istuma jäänud. Aga seintes mustendasid augud!

„Ma kardan!" halises Sauškin.

Lahked paksukesed püüdsid poissi rahustada, toppisid talle kätte vahvleid, mandariine, pirukaid, õunu ja kooke. Sauškin tõinas edasi.

Hiiglane tagus vastu seina ja karjus:

„Tulge välja!..."

Paksukesed rivistusid üles nagu sõjaväelased ja laulsid „Pidu hakkab, pidu hakkab!". Oma üksmeelse lauluga lootsid nad hiiglase minema ajada. Hääled olid neil peenikesed. Hiiglane aga naeris kõuehäälse bassiga ja narris:

„Just, just!... Teed ja pirukat sa söö, siis sa kartma ka ei löö! Aga mägesid kardate!"

Sauškin nuttis üha edasi.

„Palun jäta järele!" anus Kakuke. „Minu süda ei pea enam vastu."

„Ütle, mida sa soovid!" usutles Vilepillike. „Ma valmistan sulle põrsajalgadest suurepärase roa nimega „Trullallaa"."

Igaüks pakkus nutvale Sauškinile oma lemmikrooga.

„Ma ei taha midagi!" nuttis poiss valju häälega. „Mul on kiire, mind saadeti tuletikke ostma."

Vilepillike ja Kakuke võtsid Sauškini kätele ja viisid seinas oleva ava juurde.

Samal ajal läksid teised lahked paksukesed välja, et hiiglase tähelepanu kõrvale juhtida, ja karjusid:

„Hiiglane, me oleme sinu meelevallas!"

Sõbrad lükkasid Sauškini läbi augu välja, jätsid temaga igaveseks ajaks hüvasti ja jooksid hiiglasele alla andma — kui hukkuda, siis juba koos!

Sauškin ronis mööda lumist nõlva ülespoole, ikka kaugemale ja kaugemale lahkete paksukeste kindlusest ning hiiglasest, kelle silmad vilavad ja sõrmed on enda poole konksus. Haarab sust kinni ja paneb taskusse. Kui kõht tühjaks läheb, pistab suhu ega sülita nööpegi välja. Iialgi, mitte iialgi, isegi tikkude pärast ei lähe ma enam kodunt välja!

Üleval mäe otsas nägi Sauškin telklaagrit. Olen päästetud, päästetud, küll alpinistid mind kaitsevad, ära peidavad ja koju ema juurde saadavad!

Laagris oli vaikne. Sauškin silmas suurt telki sildiga „Köök-söökla" ja taipas, et alpinistid söövad õhtust. Vaatas sisse, aga seal oli kõik tühi ja vaikne: laudadel seisid matkakausid, lusikad ning presentaasadega kruusid. Köögis lõhnas pudru järele. Teekannus tõmbas tee.

Alpinistid on nähtavasti klubis ja vaatavad filmi. Sauškin astus klubitelki, aga seal oli pime ja vaikne. Vaatas sidetelki — ka seal polnud hingelistki, ümbrikutki polnud kelleltki küsida, kuid missugune hea juhus oleks emale kiri saata — postkast rippus väljapääsu juures vaia otsas.

Sauškin käis kõik telgid läbi. Igal pool oli kord majas: laudpõrandad pestud, vooditel tärgeldatud vahelinadega magamiskotid. Telgis nagide otsas rippusid seljakotid ja muu alpinistivarustus: pundar tumedaid kaitseprille ja teraskonkse.

Samas olid ka nöörivihid ja mingisugused seninägematud pika käepideme ja teravate raudotstega vasarad ning teravad, rihmadega raudklambrid. Kõik oli siin puhas ja korras: tähendab varustuse järele vaadatakse ja selle eest hoolitsetakse. Aga kus, kus on siis inimesed? Mitte mingisuguseid jälgi polnud näha.

„Alpinistid läksid matkale, tõusevad mäkke," taipas Sauškin ja hakkas kiiresti, kiiresti neile vastu minema.

Ta läks ümber telgiridade ja äkki...

ON VAST HIIGLANE!

...Äkki nägi Sauškin hiiglase jälge. See eemaldus laagrist. Mõistatuse lahendus on käes! Alpinistid pagesid hiiglase eest minema!

Aga kus on siis alpinistide jäljed? Jälgi pole! Näib, et hiiglane krahmas nad kinni ja toppis taskutesse! Ruttu, ruttu siit minema!

Sauškin ei jõudnud elutust telklaagrist veel kuigi kaugele joosta, kui mürisev hääl hüüdis:

„Hei, poiss, pea kinni!"

Mõni teine oleks pannud jooksma kuis jalad võtavad, aga Sauškin lonkis tujutult edasi ja ühmas endale nina alla:

„Niikuinii ei jõua ma ära joosta, ma ju ennast tunnen."

Ta lonkis ja ootas: kohe saab hiiglane ta kätte, võtab kahe sõrme vahele ning pistab oma kurku, justkui pimedasse sügavasse kuristikku. Hiljem sülitab nööbid välja ja limpsab keelt.

Samas riivas Sauškin jalaga midagi, mis hakkas helisema ja kumisema. Ta vaatas maha ja nägi oma jalgade juures kitarri.

„Hoia silmad lahti!" karjuti ta peale peenikese lapsehäälega. „Sa oleksid äärepealt mu kitarri katki astunud."

Sauškin kummardus ja nägi, et kitarril istub pudelisuurune inimene. Tal oli seljas kapuutsiga tuulepluus, nagu seda alpinistid kannavad. Üle õla rippus seljakott. Jalas olid mehikesel raudsakkidega mägironijasaapad, rinnal väljuhääldaja.

„Ole tasa..." sosistas Sauškin, „hiiglane ajab mind taga."

„Mina olen lumeinimene, selle saare peremees," vastas mehike. „Aga kes sina oled?"

„Mina olen Sauškin... Räägi vaiksemalt," sosistas poiss, „hiiglane on kusagil siinsamas... ta just äsja hüüdis mind. „Pea kinni, poiss," ütles ta mulle, „ega sa mu käest ei pääse.""

„See olin mina, kes sind hüüdis," ütles lumeinimene oma lapsehäälega.

„Valeta pealegi, aga vaiksemalt," palus Sauškin.

Mehike klõpsutas valjuhääldaja nuppu, lõi käe kitarrikeeltele ja põrutas oma lauluga Sauškini kõrvad lukku:

„Mägedest paremad on ainult mäed,
mäed,
kus sa pole veel käinud."

Kitarri mängida mehike ei osanud. Õigem oleks küll öelda, et ei saanud: kuidas ta võinukski sõrmlauani ulatuda. Ta vedas lihtsalt käega edasi-tagasi mööda keeli, aga kui hoogu sattus, siis viskas saapad jalast ja hüppas sokkides kitarrikastile. Mehike tagus käte ja jalgadega vastu pillikeeli. Tema mängul ei olnud tegu ega

…, kuid sellest polnud vähimatki lugu, sest mehikese hääl summutas selle kõik. Valjuhääldaja oli lülitatud täisvõimsusele.

„Kuidas siis hiiglast olemas ei ole? Näed, lumel on ju jäljed!" näitas Sauškin hirmunult.

Lumeinimene ei vastanud midagi, võttis kitarri selga ja läks. Kandam oli tema jaoks liiga raske ning aeg-ajalt pani ta selle lumele. Tähendab, kitarri jäljendeid olidki paksukesed hiiglase jälgedeks pidanud?

Sauškin vahtis ringi, kartes, et äkki ilmub hiiglane siiski mäe tagant lagedale, ja pomises:

„Aga kes kaljudele kirjutab?"

„Mina kirjutan," vastas lumeinimene.

„Nii kõrgele?"

„Mis loeb kõrgus minusugusele alpinistile!"

„Miks sa kaljudele kirjutad?" ei uskunud Sauškin ikkagi lumeinimest.

„Ma kirjutan paksukestele, et nad alpinistide laule õpiksid."

„Milleks neil sinu laule tarvis on?"

„Tahan paksukestest alpiniste teha. Üksinda on ju igav. Hooajal sõidab siia alpiniste kokku kogu maailmast, mina juhin neid mägedes, laulan nendega laule. Nemad kiidavad, et ma laulvat kõvasti."

Nii jõuti telklaagrisse. Lumeinimene kostitas Sauškinit pudruga. Magusa kange tee, nagu alpinistidel kombeks, kallas ta alumiiniumkruusidesse. Kui külaline oli tee ära joonud, pistis lumeinimene presentrihma kruusikõrvast läbi ja ulatas poisile:

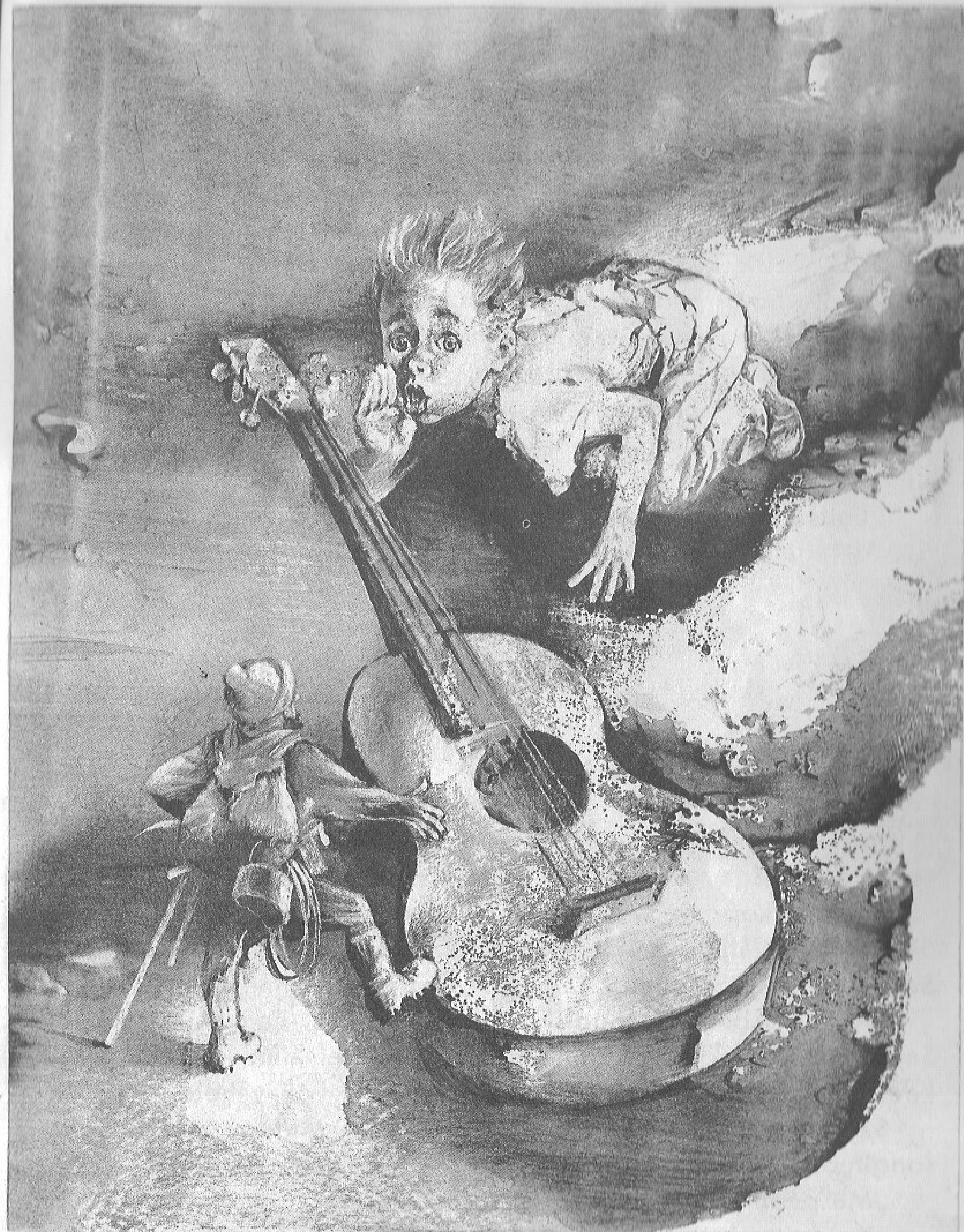
„Võta, Sauškin, see rihmaga kruus. Kingin selle sulle! Aga praegu laulan ma sinule tuntud laulu „Oh sa, minu suur kruus, oled mulle sõber uus"."

„Mul ei ole aega," tõrjus Sauškin.

Lumeinimene vihastas: „Mis inimene sina küll oled! Niisuguseid pole enne nähtud."

„Ma olen hädavares, läksin tikke ostma, aga näe, kuhu välja jõudsin..."

Sauškin jutustas oma viperustest. Ta võttis rahakoti välja, näitas kopikat ja ütles lõpetuseks:

„Ema ootab mind, mul on kiire."

„Kirjuta emale kiri, vaata, mul on siin sidejaoskond," kamandas lumeinimene. „Siis, kui aitad mul paksukestega sõbraks saada, toimetame su koju."

Sauškin kirjutas emale lumiste mäetippudega saarest, paksukestest ja lumeinimesest.

Lumeinimene tõmbas ümbriku kleepserva ja margi tagakülje keelega üle. Võttis siis kirja ja läks postkasti poole. Kirja tõstis ta pea peale ning hoidis seda mõlema käega servast kinni nii, nagu kantakse vineeritahvlit. Sauškin libistas õlalt rihmaga kruusi, võttis oma sisekummi ja tegi sääred.

Ta jõudis mereranda, istus kummile ja ujus minema.

„See ei ole sõbramehe tegu! See pole sportlik!" karjus lumeinimene mägedes valjuhääldajasse.

Puhus kena tuuleke ning tõukas kummi koos Sauškiniga tagant, lükkas tagant ja äkki...

VANAMEHEMÜRAKAS

...Äkki nägi Sauškin saart ning sellel sindelkatuse ja nikerdustega taret. Tare taga seisis tuuleveski ja raskete rautatud ustega ait.

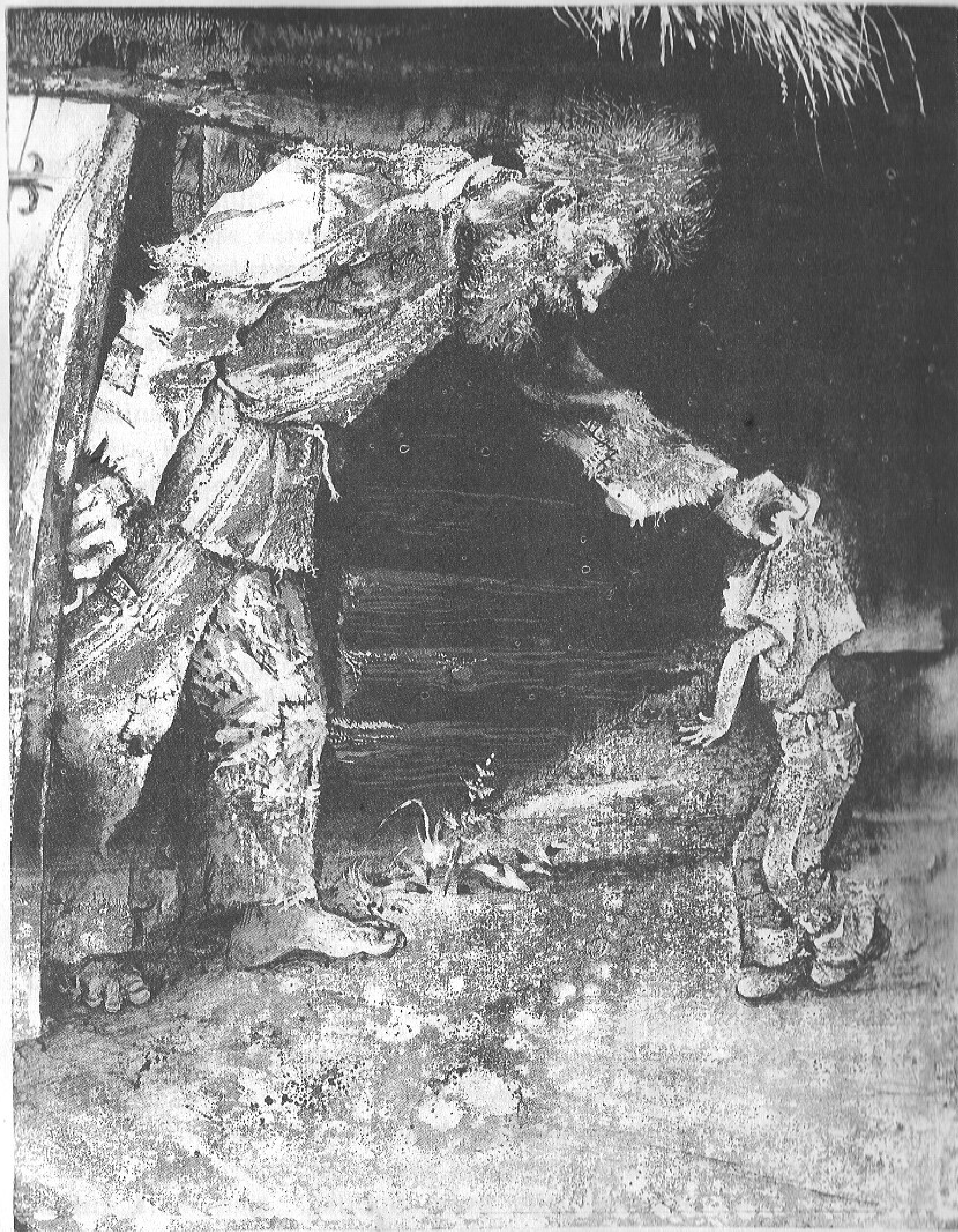
Sauškin koputas tare uksele, avanes aga hoopiski aida uks. Sealt vaatas välja metsiku pilguga vanamees, habe ees nagu tuust. Seljas oli tal räbaldunud särk, kalossid paljaste jalgade otsas.

„Ahaa! Abimees jõudiski pärale!" ütles vanamees, haaras Sauškinil natist kinni ja tõmbas ta enda järel aita. Rautatud ukse keeras ta seestpoolt kinni, võtme aga pistis vöö vahele.

Sauškin vaatas ringi. Küll oli siin kole! Muldpõrand oli üles songitud, valgustus üsna vilets ja nurgad mustasid vastu.

„Ma pean koju minema," sosistas Sauškin.

„Kui varanduse üles leiame, pääsed minema," vastas vanamees kahjurõõmsalt.

„Ma ei saa hakkama," sosistas Sauškin. „Olen hädavares, läksin tuletikke tooma, aga näe, kuhu välja jõudsin..."

„Kus aga leidis ettekäände! Ma olen sinust veel hädisem!"

Ja vanamees jutustas oma loo.

„Ma ei kasuta mingit tehnikat, kõik on puust, looduslik. Minu jahust tuleb see õige leib."

Tellijad sõuavad siia saarele ja paluvad:

„Jahvata ilma gaasi, ilma aatomi ja ilma elektrita."

Mina muudkui jahvatan ja laon hõberublasid potti.

Päevapealt aga rikuti kogu minu elu ära. Siia ilmus üks kohutav elukas. Hambad olid tal nagu haavil, saba lohises mööda liiva järele, ise oli ta üleni soomustega kaetud, jalad aga kõverad ja küünistega."

„Äkki oli see krokodill?" sosistas Sauškin.

„Justament seesamune! Vurrud endal veel kahte lehte laiali."

„Krokodillil vurrusid ei ole," kahtles Sauškin.

„Aga sellel jõletisel rippusid nad maani," kinnitas mölder. „Öösel kraapis tare ust ja ütles inimese häälega:

„Vanamees, anna oma hõberublad siia!"

„Ei anna," vastasin mina.

„Peida aga pealegi, küll ma nad kätte saan!"

Mul hakkas hõbedast kole kahju, malmpotike oli juba ääreni täis. Istusin, vaatasin potti ja ootasin koletist. Viimaks mõtlesin, et peidan õige malmpoti ära, ehk jätab koletis mu siis rahule, ilma hõbedata pole tal minust ju mingit tolku. Viisin siis poti aita ja matsin läve alla maha.

Istusin ja mõtlesin, et nüüd tuleb koletis ja ütleb:

„Anna malmpott siia."

Vastan talle:

„Potti ei ole ega ole iial olnudki."

„Aga mis sul seal läve all on?" küsib koletis minult.

Kaevasin malmpoti läve alt jälle välja ja matsin ta nurka. Istusin ja mõtlesin, et nüüd tuleb koletis ja ütleb:

„Anna aga pott siia."

„Ei ole mul hõbedat ega pole olnudki," ajan mina vastu.

„Aga mis sul sinna nurka maetud on?" küsib koletis.

Kaevasin malmpoti uuesti välja ja matsin ta seina alla.

Istusin, ootasin koletist ja mõtlesin, et koletis tuleb ja ütleb:

„Anna aga pott siia."

„Pole mul hõbedat ega ole iial olnudki," puiklen vastu.

„Aga mis sa sinna seina alla matsid?" küsib koletis mult irvitades.

Mina haarasin labida ja hakkasin kiiresti seina alt kaevama. Aga seal ei olnudki midagi! Oh, jessake, mis seina alla ma ta matsin ja missugusesse kohta?

Kaevasin päeva, kaevasin teise. Lõpuks leidsin tühja malmpoti. Hõbedat poleks selles nagu olnudki!

Haarasin uuesti labida. Leidsin ühe ainukese rublalise. Jälle kaevasin nii öösel kui päeval, ja leidsin veel ühe rubla. Hõbe liigub maa all, ahvatleb, aga kätte ei anna. Kardan aidast välja minna, muudkui kaevan ja kaevan, päevavalgustki ei näe. Hakkan juba kahtlema, kas olen ikka mõistuse juures."

Enne magamajäämist toimus neil tares järgmine jutuajamine.

„Mul on kiire, ema ootab mind tuletikke toomast, mina aga värisen siin koletise pärast ja kaevan maad," rääkis Sauškin. „Peaksin koju vähemalt kirja saatma. Vanaisa, miks teie saarel postkasti ega telefoni ei ole?"

„Pole mulle ei postkasti, ei telefoni ega selivisterit tarvis," vihastas mölder.

„Mis asi see selivister on?"

„Noh, sihuke nuppudega kast, mis pilte näitab. Ainult külmetama paneb!"

„Kuidas siis televiisor külmetama paneb?" vaidles Sauškin vastu.

„Aga sedamoodi! Niipea kui ta tööle hakkab, tuleb õhuaken lahti teha, et helid välja lendaksid ja tare õhku ei rikuks. Seal see tuul siis läbi tõmbabki!"

Ükskord kui nad aidas mulda kühveldasid, jooksis Sauškini jalgade juurest mööda hiir, hõbemünt hambus. Sauškin püüdis ta kinni: ennäe kes hõbedat ühest kohast teise tassib!

Ta võttis raha ära, hiire aga laskis lahti. Poiss pistis mündi lukuauku ning tõi möldri ukse juurde vaatama: seal justkui läigiks midagi...

„Kae, kuhu ta roninud on!" hüüatas mölder, võttis väölt võtme ja tegi ukse lahti.

Mölder hakkas välja, aida ukse alla auku kaevama ega märganudki, kuidas Sauškin oma sisekummi võttis ja mere äärde jooksis.

Jälle ujus poiss oma kummirattal, sõites vastu uutele õnnetustele.

Äkki kuulis Sauškin...

SALAKAVAL VUNTSIDEGA MOOR

Äkki kuulis Sauškin:

„Kostitame külma limonaadiga, anname asjalikku nõu! Saadame reisima..."

Hääl muutus üha valjemaks ja valjemaks. Viimaks nägi poiss väikest saarekest. Randumissilla juures loksus paat, saare keskel seisis helesinine paviljon. Paviljoni sildile oli kirjutatud:

„Limonaad, mineraalvesi. Igat sorti teenused."

Sauškin ronis randumissillale. Ta võttis kummi kaenlasse ja läks paviljoni juurde. Võib-olla aitab siinne pererahvas tal koju tagasi jõuda?

Leti taga istus vanamutt, kes peeglisse vaadates nina alt pardliga habet ajas. Tema kõrval seisev magnetofon kuulutas:

„Anname asjalikku nõu.
Saadame reisima."

„Tere, vanaema," sosistas poiss. „Mina olen hädavares Sauškin, läksin poodi tikke ostma... ja vaat, kuhu välja jõudsin." Ta võttis rahakoti ja näitas oma kopikat: „Palun lubage mul teie saarelt kiri saata."

„Ole lahke, astu paviljoni," kostis vastuseks moori leebe laul. Paviljonis nägi Sauškin lakke tõmmatud ketti. See jooksis lae all üle ratta. Keti ühes otsas rippusid kaalupommid, teine ots oli aga õngaga põranda küljes kinni.

„Mille jaoks need kaalupommid siin on?" küsis Sauškin ja kõõritas kartlikult suuri musti pomme.

„Põranda all on mul kelder ja põrandas on luuk, meie nimetame seda „püüniseks". Luuk on aga nii raske, et seda ei jaksa üksinda

üles tõsta. Selleks need kaalupommid siia riputatud ongi," selgitas moor sõbralikult.

„Mis seal keldris on?"

„Küll ma räägin ja näitan sulle kõike. Tule istu siia ja kirjuta oma kiri valmis. Siin on sulle ümbrik ja siin on sulle mark."

„Ema," kirjutas Sauškin, „tikke ma pole veel ostnud, aga ära muretse, olen heades kätes... Siin hoolitsetakse minu eest hästi."

Eit kallas poisile limonaadi. Ise aga hakkas telefoniga helistama:

„Aloo, kaugejaam? Ühendage Austraaliaga. Austraalia? Andke loomaaed. Loomaaed? Räägib „Kärbsepaberi" firma. Kas teie tellisite lõvi? Firma „Kärbsepaber" võtab tellimuse vastu. Lõvi saadan juba täna teele, pange raha valmis. Ei, seekord ei lähe untsu, ei peta, ükski leiutaja ei saa mind segada."

Seejärel pöördus moor Sauškini poole:

„Ma osutasin sulle teene, nüüd arvesta ka minu soovidega."

„Ma ei saa hakkama, olen hädavares," ütles Sauškin.

„Kui sa õige hädavares oled, küll siis hakkama saad," arvas moor.

Ta haaras põrandas olevast rõngast kinni ja tõmbas. Kaalupommid kerkisid. Laes rippuv ratas rigises ja ragises. Raske luuk tõusis üles ja Sauškin nägi redelit.

Nad läksid keldrisse.

Eide kelder oli üks imeline koht. Seintel rippusid lõvide, tiigrite, eeslite, sebrade, krokodillide ja antiloopide nahad.

Moor võttis nagist lõvi naha. Venitas seda ja palus Sauškinit magusa häälega:

„Vaata õige, armas poeg, kas seal auke ei ole ja ega nahk muidu viga pole saanud."

Sauškin ronis naha sisse, vaatas selle üle ja teatas:

„Auke ei ole, nahk on nagu uus."

„Küll on tore," rõõmustas moor ja nööris naha kiiresti poisi ümber kinni.

Sauškin vaatas nahast välja ja nuttis. Pisarad voolasid mööda lõvi vurre alla.

„Vanaema, palun, laske mind välja. Ma ei taha lõvi olla!... Kas teil minust kahju pole?"

„Ei ole mul kahju midagi, töö on mul sihuke," ütles moor ja

eeras sildi „Limonaad, mineraalvesi. Igat sorti teenused" ümber.

Teiselt küljelt luges lõvi-Sauškin:

FIRMA „KÄRBSEPABER"

VASTU VÕTAME, VÄLJA EI ANNA

PAKEND ON FIRMA SALADUS

KAEBUSED MEIE FIRMA AADRESSIL JÄTKE ENDA TEADA

„Mul on kiire, mind saadeti tuletikke tooma..." ulgus lõvi-Sauškin.

„Sa, kullake, ahastad täiesti asjata. Loomaaias on hea — elad prii kosti peal. Keegi sulle liiga ei tee... Hoopis kartma hakatakse — oled ju ikkagi lõvi."

Enne teeleasumist pügas moor oma vuntse. Need kasvasid tal vahludena ja väga kiiresti, lausa silmanähtavalt.

Eit pistis Sauškini puuri, puuri pani paati ja käivitas mootori.

Lõvi-Sauškin nuuksus:

„Ise ütlesite, et igat sorti teenused..."

„Ega mina ei salga midagi. Ütle oma viimane soov!"

„Ärge minult sisekummi ära võtke..."sosistas Sauškin.

Moor viskas kuumi paadipõhja ja paat ujus avamerele.

Lõvi-Sauškin surus oma pea puurivarbade vastu ja vaatas kurvalt kaugusse. Vurrudelt tilkusid pisarad ja lõvi-Sauškin pühkis neid käpaga.

Kaugel mere piiril hakkas paistma kõrge, peaaegu pilvedeni ulatuv ehitis, mis sarnanes hakklihamasinaga.

Eit vahtis seda üksisilmi ja korrutas:

„Issand, päästa veel seekord! Et ainult see neetud leiutaja meid ei märkaks!"

Varsti sai tundmatu saar hästi nähtavaks. Hakkmasin seisis

raudsete jalgade peal, mida oli seal lugematu hulk. Neil arvutuil elektriposte meenutavail raudjalgadel rippusid juhtmed. Hakkmasina juures seisis akendeta maja. Aparaat, mis täpipealt sarnanes gaseeritud vee automaadiga, vilgutas oma klaassilma.

Paat möödus saarest.

„Läbi lipsasime, läbi lipsasime!" hõiskas moor.

Kuid eide rõõm oli enneaegne.

Automaadi silm süttis punaselt, hakkas vilkuma ja sedamaid väljus majast inimene. Ta tõstis käe varjuks silmade kohale ja vaatas merele.

„Appi!" nuttis lõvi-Sauškin. „Ma ei taha Austraaliasse minna!"

Mees läks klaassilmaga automaadi juurde ja vajutas nupule. Automaat hakkas undama. Tema silmast sähvas sinine kiir, jõudis põgenejatele järele, haaras nagu linguga paadist kinni ja hakkas seda saare poole vedama.

Moor võttis kähku tüki polüetüleenkilet, kattis sellega paadi ja puuri ning kiire mõju nõrgenes. Paat põikles kiire eest kõrvale ja liikus siira-viira edasi.

Moor näitas mehele pikka nina ja karjus:

„Ehee, leiutaja, seekord sa mind kätte ei saa!"

Paat eemaldus saarest. Lõvi-Sauškin peksis ahastuses pead vastu puurivarbu.

Moor tiris oma vuntse, lagistas naerda ja laulis bassihäälega:

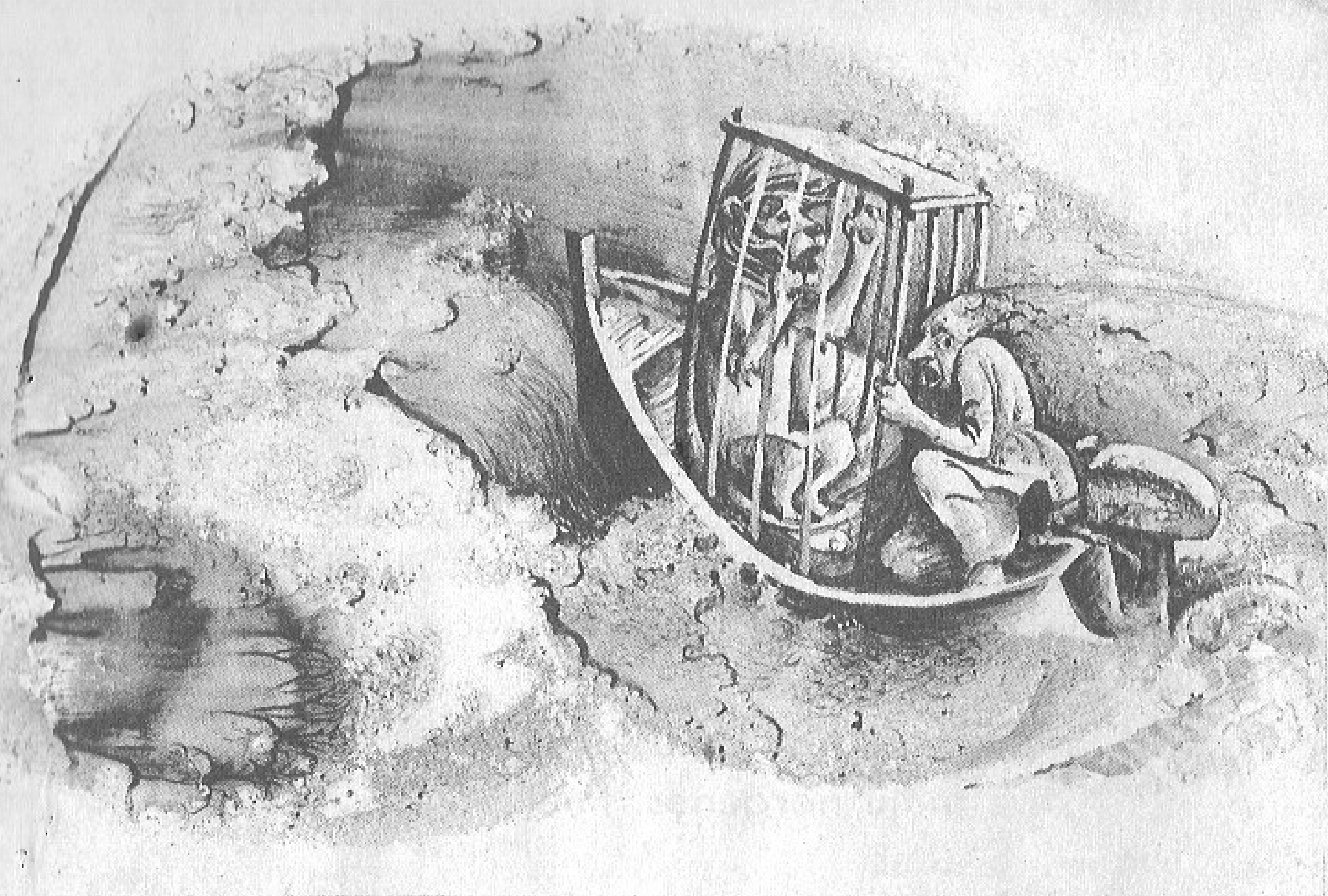
Saladuse ütlen sulle:
kui sa kätte satud mulle,
kärbes kärbsepaberil
sind ei kadesta.

Leiutaja jooksis hakkmasina juurde ja käivitas selle. Hiiglaslik masin hakkas undama ning imes endasse õhku sellise jõuga, et meri lõi lainetama. Ta tõmbas paadi viuhti saare juurde ja heitis kaldale, nagu see polekski paat, vaid paberinutsakas.

„Tere, eideke! Sõidab mööda, aga sisse ei astugi," ütles leiutaja.

„Naabrike, sa mu kullatükike. Lase jumala nimel lahti, seekord vean ma kõige ehtsamat metslooma," vigises moor. Ta tonksas lõvi-Sauškinit jalaga ja sisistas: „Möirga ometi, möirga, nurjatu!"

„Ma tahan k-koju," tõinas lõvi-Sauškin valju häälega.

Leidur vihastas:

„Sina, moor, ei jäta ikka oma tempe!"

Kus nüüd kukkus moor meelitama-keelitama!

„Naabrike, kulla kalliskivike, see ainult näis sulle! Kuidas võikski metselajas inimese keelt osata! Ega ma sulle ei valeta. Kes teisele auku kaevab, see ise sisse langeb."

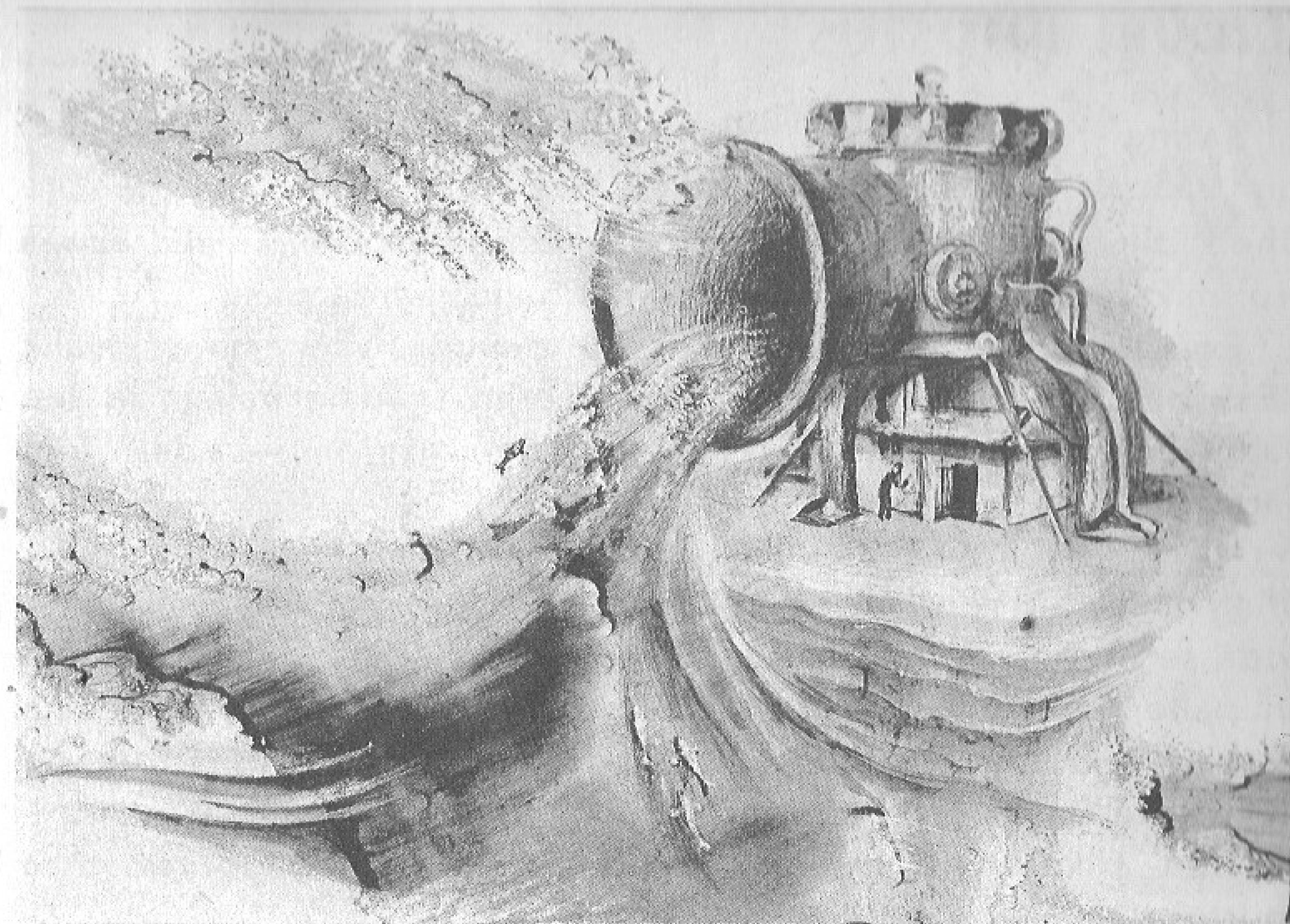
Leiutaja tõmbas lõvi-Sauškini paadist välja ja raputas. Nöörid katkesid ning Sauškin veeres nahast välja.

„Ma pole süüdi, mul pole sellest aimugi!" ulgus vuntsidega moor. „Misasja ta küll sealt naha seest otsis?"

Leidur vajutas hakkmasina nupule. Masina külgseinal avanes uks ja oli näha, kuidas selle hiiglaslikus kõhus keerlesid rullid ja kerisid linte ning teravad suled joonestasid lintidele mitmevärvilisi siksakke.

„Roni sisse, eit," kamandas leiutaja.

„Mis sa minust tahad," hakkas moor vinguma.

„See seadeldis teeb sinust lahke ja tasase vanamammi," vastas leiutaja.

Sauškin sosistas:

„Las ta annab enne mu kummiratta tagasi."

„Kohe, kulla briljandike, kohe," vadistas moor ja taganes paadi suunas.

Korraga möiratas paadimootor. Sisekumm jäi kaldale maha. Paat kihutas merele ja moor ähvardas sealt rusikaga:

„Niikuinii saan ma Sauškini kätte!"

Sauškin vaatas vuntsidega moorile järele ja küsis:

„Miks te ta ümber tegemata minema lasksite?"

Leidur pahvatas naerma:

„Ma tegin moori kulul ainult nalja. Inimeste muutmiseks mul masinat ei ole."

„Aga tehke siis niisugune masin," palus Sauškin.

„Mul pole praegu selleks mahti," ütles leiutaja.

LEIDURI JUTUSTUS

„Minu nimi on Gen Nikiforovitš. Ma ehitasin seadeldise, mis väänab pilvedest vett välja. Vaata ja imetle, siin ta on. Ühed ütlevad, et sinu väänaja on hakkmasina moodi. Teised ei saa aru, miks on pilvi üldse vaja väänata nagu märga pesu.

Ega mina tea isegi, milleks see pilvede väänamine vajalik võiks olla. Ma olen tehnikainimene. Tegin seadme valmis ja see peab töötama nagu kellavärk. Minu loosungiks on — edasi, küll pärast paistab, mis saab.

Nii ma oma väänaja valmis ehitasingi. Panin ta käima ja... Ütlen sulle, Sauškin, saladuskatte all: minu väänamisseade tõmbab endasse linde, lennukeid, merevett, paate koos inimestega ja õhupalle. Ükskord imes ta sisse meeste viltkaabu. See väänaja tõmbab endasse kõike peale pilvede. Milles on asi? Kus on vastuolu lahendus? Peab mõtlema."

Gen Nikiforovitš osutas akendeta majale ja lõpetas oma jutustuse:

„Mul on selline iseärasus, et mõelda võin ma ainult pimedas."

„Vaat kus lugu — akendeta maja... Sealt ju ei näegi, kui vuntsidega moor ligi hiilib," ütles Sauškin.

„Mõtlemiseks on mul endal pea otsas, aga ohu eest hoiatab mind automaatvalvur," selgitas Gen Nikiforovitš. „Jää õige siia, Sauškin, aitaksid mul seadme töökorda panna."

„Miks ma siia peaksin jääma? Ümber te mind teha ei saa, sellist masinat teil ju ei ole!" vastas Sauškin.

Gen Nikiforovitš ohkas ja laiutas käsi: mida ei ole, seda ei ole. Nii nad seisid ja vaikisid. Pole kuigi lõbus hüvasti jätta inimestel, kui üks nendest on üksildane saareelanik, aga teine üksildane linnumees.

Ent kaua võib siis seista ja ohkida, igaühel on oma tegemised ees ootamas. Seisti ja mindi lahku. Gen Nikiforovitš läks pimedasse majja mõtlema, aga Sauškin tassis oma sisekummi kaldale.

Kuid rannast kaugemale poiss ei saanudki, sest äkki...

KRUTSKITEGA, OSAV JA HAKKAJA!

...Äkki ilmus kalda ligidusse hai.

See tähendab, et haid ennast Sauškin ei näinud, nägi ainult tema seljauime veepinnal.

Kalda lähedal hai peatus ja siis sai selgeks, et see polegi üldse seljauim, vaid kumeraks painutatud hingamistoru.

Vesi lõi kahte lehte laiali ja sealt ilmus nähtavale allveeujumismaskiga pea, toruots suus. Maski alt rippusid välja vuntsid! Moor!

Sauškinil läksid hirmust jalad nõrgaks. Ta seisis ja vaatas, kuidas moor võttis maski ja lestad ära ning pani need küljel rippuvasse spordikotti.

„Ole tasa!" ähvardas moor Sauškinit sõrmega. Siis hiilis ta roomates ja neljakäpakil automaatvalvuri juurde, mis päeval oli merel tema paati märganud. Ta võttis kotist käärid, missugustega

ednikud oksi kärbivad, ja lõikas juhtmed läbi. Automaadi lamp-ilmad kustusid.

Sama vaikselt hiilis vuntsidega moor Gen Nikiforovitši maja uurde. Võttis kotist niidirulli, haaknõela ja kondi. Haaknõela pistis a tasakesi uksepiida vahele, niidi aga ajas haaknõela aasast läbi. ondi sidus moor niidiotsa külge.

Seejärel roomas ta eemale ja tõmbas niidist. Kont koputas vastu ksepiita. Gen Nikiforovitš tuli välja vaatama — kedagi ei olnud, a läks majja tagasi.

Lugu kordus mitu korda. Lõppude lõpuks Gen Nikiforovitš oputuse peale enam välja ei tulnud, arvas nähtavasti, et kõik inult viirastub talle. Seda aga moorile just vaja oligi.

Ta võttis oma kotist hiigelsuure tabaluku, riputas selle maja sele ette, keeras lukku, võtme aga pistis sügavale kotipõhja.

Gen Nikiforovitš ei pööranud eide askeldustele mingit tähe-panu. Ta ei tulnud enam ukse juurde, vaid istus pimedas ja õtles.

Edasi moor enam ei peitnud ennast, nüüd muutus ta julgeks. tormas väänamismasina raudsete jalgade vahel ringi ja lõgistas äre, nii et traaditükid lendasid.

Gen Nikiforovitš püüdis ust avada ja koputas:

„Mida te, memmeke, seal teete!"

Õhtuks olid mooril kõik juhtmed läbi lõigatud.

Kui viimane prožektor kustus ja saarele laskus pimedus, süütas oor taskulambi ning hüüdis:

„Sauškin, tule siia! Nüüd oled sa mul peos!"

Gen Nikiforovitš tagus vastu ust ja karjus:

„Hoia ennast, Sauškin! Aita mind siit välja!"

„Sauškin nüüd kedagi aitab! Oleks põrsal küüned, roniks puu tsa," naeris moor. „Sauškin, tule siia, ära viida aega!"

Poiss jooksis lambi valgusvihu eest ära. Moor eksles juhtmetesse kerdudes rauast aparaadikastide vahel ringi ja vehkis lambiga.

„Kuhu ta ometi kadus," torises moor, „tuhni siin pimedas ja saa eel muhk otsaette."

„Aita mind välja, Sauškin!" karjus samal ajal majast Gen ikiforovitš. „Saame mõlemad sinuga otsa."

„Kas te minu ümbermuutmiseks masina ehitate?" küsis Sauškin vastu.

Ta küsis sosinal, nagu alati, ometi kuulis Gen Nikiforovitš teda.

Saarel valitses vaikus, sest aparaadid ei kopsinud ja väänamis-masin ei unnanud.

„Ehitan," lubas Gen Nikiforovitš. „Ehitan sellise masina, kui sa mu siit välja aitad!"

„Mina ei oska. Ma ei tea sedagi, kuidas pihta hakata..." kostis Sauškin raudkasti tagant.

„Mõtle midagi välja!" keelitas Gen Nikiforovitš. „Saarel on täiesti pime — lausa ideaalsed tingimused mõttetööks. Noh, kas mõtlesid juba midagi välja?"

„Ei, veel ei ole mõelnud... Mis täielik pimedus siin on, kui eit valgustab oma lambiga ja segab mind," õigustas end Sauškin.

Moor kuulas nende juttu pealt ja itsitas:

„Tule siia, Sauškin, tule siia, mu kalliskivike... Kui sa mulle kätte satud — tead küll, kärbes on kärbsepaberilgi õnnelikum."

Sauškin pistis käe taskusse ja tundis seal rahakotti.

Vaat siis see mõte tuligi!

Sauškin roomas maja juurde ja otsis vanaeide minema visatud niidikera üles. Sidus niidi oma rahakoti külge, koti pani maha ning hõikas moori.

Eit tormas kohale ja valgustas ümbrust. Nägi siis rahakotti ning ahhetas. Ta sirutas juba käe välja, aga võtta ei jõudnud. Sauškin tõmbas niidist ja rahakott lipsas väänamismasina jalgade vahel olevasse prakku.

Moor tahtnuks praost sisse pugeda, aga küljel rippuv kott takistas. Ta võttis koti ära ja virutas eemale.

Kuni moor praost läbi puges ja seal ringi tuuseldas, võttis Sauškin kotist võtme ning laskis leiduri majast välja.

Gen Nikiforovitš ühendas katkilõigatud juhtmed ja prožektorid lõid särama, saar oli jälle valgustatud. Moor haaras oma koti ja kihutas mere poole. Pani lestad jalga, kartsumm! ja kadus.

...Enam ei tule peatükke, mis algaksid sõnaga „äkki". Nüüdsest toimus Sauškiniga muutus ning teda ei pillutata enam sinna ja tänna.

ALUSTAME TÄIEST HÄÄLEST!

Gen Nikiforovitš ulatas Sauškinile joonise ja ütles:

„Ma joonestasin siia sinu ümbermuutmise masina. Ehitama hakkad aga ise, mul on pilvedeväänajagagi tööd kuhjaga."

Sauškin kaevas vundamendi jaoks augu, nagu Gen Nikiforovitš oli käskinud. Läks siis väänamismasina raudjalgade juurde ja sosistas:

„Mida edasi teha? Augu ma kaevasin."

„Ei kuule!" hüüdis Gen Nikiforovitš vastu. Ta kõndis väänamismasina peal, otse pilvede all.

„Mida edasi teha?" küsis Sauškin.

„Veel kõvemini! Räägi nagu kõik inimesed!"

„Mis ma edasi pean tegema?" küsis Sauškin täie häälega. „Augu ma juba kaevasin!"

„Lao tellistest seinad," vastas Gen Nikiforovitš ülevalt pilvede alt.

Nii jooksis Sauškin oma muundaja juurest väänaja juurde ja päris Gen Nikiforovitšilt kord üht kord teist.

Masina seina külge kinnitas poiss torud. Torudesse puuris augud ning sättis kohale kaks kraani — ühe punase, teise valge.

„Sinu muundaja on valmis," ütles Gen Nikiforovitš. „Kuid ta on minu väänajaga ühenduses. See tähendab, et seni kuni minu väänaja imeb kaabusid, linde ja õhupalle, tuleb sinu masinal ilma tööta seista."

Gen Nikiforovitš pani end majja luku taha. Istus pimedas ja mõtles.

Sauškin ootas ja ootas, siis koputas uksele:

„Hakkame õige koos mõtlema."

„Sa ei tunne väänamismasina ehitust. See on ju mitmekorruseline lahas," vastas Gen Nikiforovitš ukse tagant.

„Eks pilkane pimedus aita ka kaasa? Kui ma juba eide taskulambi valgel suutsin rahakotivembu välja mõelda!..." ei jätnud poiss oma jonni.

Tuligi Gen Nikiforovitšil Sauškin sisse lasta.

Nad istusid pimedas ja vaikisid.

„Ma arvan nii," ütles lõpuks Sauškin, „et te riivasite kusagil jalaga juhet ja tõmbasite pistiku kontaktist välja."

„Mis tobedused need veel olgu!" turtsatas Gen Nikiforovitš.

Nad istusid ja vaikisid.

„Mul jäi kodus sageli jalg põrandalambi juhtme taha kinni ja tõmbasin pistiku kontaktist välja," seletas Sauškin.

Kui poiss juba kümnendat korda korrutas oma lugu pistikust ja juhtmest, ei pidanud Gen Nikiforovitš enam vastu:

„Olgu, lähme ja kontrollime, kas kõik pistikud on omal kohal."

Nad kõndisid mööda väänaja korruseid ning muidugi leidsidki väljatõmmatud pistiku.

Gen Nikiforovitš valis ühe kopsakama pilve välja ja pani väänamismasina käima.

Pilv jäi saare kohale seisma. Selle tagumine osa kaldus allapoole ja vupsas väänaja lehtrist sisse. Masin neelas pilve alla, hakkas undama ning rappuma.

„Asi on kombes," kuulutas Gen Nikiforovitš. „Roni oma masinasse."

Sauškin läks muundajasse sisse, riietus lahti ja avas kraanid. Torudes olevatest augukestest purskusid joad. Vesi läks üha külmemaks. Sauškin seisis vapralt paigal.

Viimaks tuli lausa jääkülma vett — Sauškin pidas ikka vastu. Ta kannatas välja ka selle, kui tema pihta hakkas raheterakesi rabistama. Kui poiss masinast välja tuli, oli ta üleni siniseplekiline.

Gen Nikiforovitš ehmus:

„Mis seal juhtus? Miks sa siniseid plekke täis oled?"

„Kas siis nii ei pidanudki olema?"

Gen Nikiforovitš vaatas taevasse ja ahhetas:

„Vaat mis! Väänaja on rahepilve sisse tõmmanud!"

Sauškin vihastas:

„Tuleb välja, et minu masin on kõige lihtlabasem dušš!"

„Maailma esimene rahedušš," kostis Gen Nikiforovitš viivitamata.

„Mis teil siis arus oli," sai Sauškin pahaseks, „kui te duši joonised tegite ja selle ümbermuutmise masinaks nimetasite?"

„Arvasin, et las ehitab duši valmis, küll siis pärast paistab, mis saab," õigustas ennast Gen Nikiforovitš.

„Kas teie arvates on dušš selles loos kõige tähtsam?" küsis Sauškin. „Aga kes siis eide ära võitis? Kes õppis pimedas mõtlema? Kes hakkas täie häälega rääkima? Kes teie väänaja ära parandas?"

Sauškiniga hüvasti jättes kinkis Gen Nikiforovitš talle oma juhtlause:

„Edasi, eks pärast paista!"

„See juhtlause on mul teada," sõnas Sauškin. „Lähed sellega duši alla, aga satud rahe kätte. Hea veel, et teie väänaja ei olnud lennukit sisse tõmmanud. Tänan väga, aga mina võtan endale hoopis teise juhtlause: „Edasi, ei enam karda midagi"."

Sauškin puhus oma õhukummi täis ja purjetas minema.

Nüüd ta enam ei oodanud, kuhu lained teda kannavad, vaid sõudis ise kätega. Poiss liikus vanaeide kutsuva hääle suunas:

„Olge lahked, igat sorti teenused! Lõbustame, kostitame, saadame reisima!"

Varsti ilmus helesinise paviljoniga saar nähtavale. Paviljoni ukse vahelt läikis midagi. Sauškin taipas, et vuntsidega moor jälgib teda binoklist.

Kui poiss aga saarele jõudis, istus moor oma paviljonis, nagu poleks midagi juhtunud, ja suristas pardliga. Sauškini tundis ta ära, aga välja ei näidanud. Kostitas poissi limonaadiga ning pani puhkama. Moor vabandas, et tal olevat palju tegemist. Ise aga hakkas telefoniga helistama, sai ühenduse Aafrikaga ja pakkus sealsele loomaaiale jääkarupoega. Aafriklased ei olnud algul jääkarupojast huvitatud, sest neil oli endil jääkarusid küllalt, need paljunevad loomaaias hästi —, vaid palusid aretuseks emast krokodilli. Neil olevat selline häda, et kõik nende krokodillid olid kinni püütud ja teistesse maadesse laiali saadetud, ainult üks krokodill oligi järele jäänud. Moor lubas tulevikus aretuseks ühe krokodilli saata ja määris jääkarupoja ikkagi aafriklastele kaela. Ta pani toru hargile ja kurtis Sauškinile:

„Olen nende loomadega ennast täiesti ära vaevanud, hakkame parem peedisuppi sööma ja oma jõuvarusid taastama."

Nad sõid ning seejärel palus moor Sauškinil teda aidata. Neljal käel sikutasid nad põrandas olevast rõngast. Kettide otsa riputatud kaalupommid sõitsid üles, ketid ja rattad ragisesid, raske luuk tõusis.

Keldris võttis moor nagist väheldase valge naha, puhastas ja raputas seda ning palus nagu muuseas Sauškinit:

„Roni õige, kulla laps, ja vaata, ega nahk kusagilt katki näritud ei ole?"

„Edasi, ei enam karda midagi!" lausus Sauškin endamisi.

Lepime nii kokku, et nüüdsest algavad meie uued peatükid sõnadega „kartmatult edasi!".

MOOR VAHETAB ELUKUTSET

„Kartmatult edasi!" lausus Sauškin endamisi.

„Mis sa seal pobised?" torises moor. „Roni naha sisse, mul pole aega oodata."

„Te, vanaema, ehk näitaksite kõigepealt, kuidas seda tehakse."

„Ega ma sellesse valgesse ei mahugi!"

„Võtame mõne teise, suurema. Kas või selle," ütles Sauškin ja võttis konksu küljest krokodillinaha.

Eit ronis naha sisse ja ütles sealt:

„Nägid? Mis siin siis nii keerulist on!"

Sauškin nööris naha silmapilkselt kinni. Lõksu langesid, va vuntsiline! Vanamoor hakkas naha seest hädaldama:

„Oh, ma olen täiesti pimedaks jäänud! Ma pidasin sind kuulsaks hädavareseks Sauškiniks. Anna andeks, lase mind välja ja mine oma teed."

„Ma olengi Sauškin."

„Saamatus ei ole gripp, sellest terveks ei saada," ei uskunud eit.

„Aga mina sain. Nüüd te ennast enam välja ei keeruta. Olete juba küllalt inimestele kurja teinud."

Moor ajas vastu, vehkis oma krokodillisabaga ja meelitas:

„Üksainus kord ma tegingi pattu, siis, kui sinu lõvinahka pistsin, aga nüüd panid sina jälle minu krokodillinahka, nii et oleme tasa, mu kullatükike, mu kalliskivike."

„Aga kes käis möldrit krokodillinahas hirmutamas ja potitäit raha nõudmas?" küsis Sauškin.

Nüüd taipas eit, et Sauškin on tõesti teiseks muutunud ja et tasumistund on kätte jõudnud.

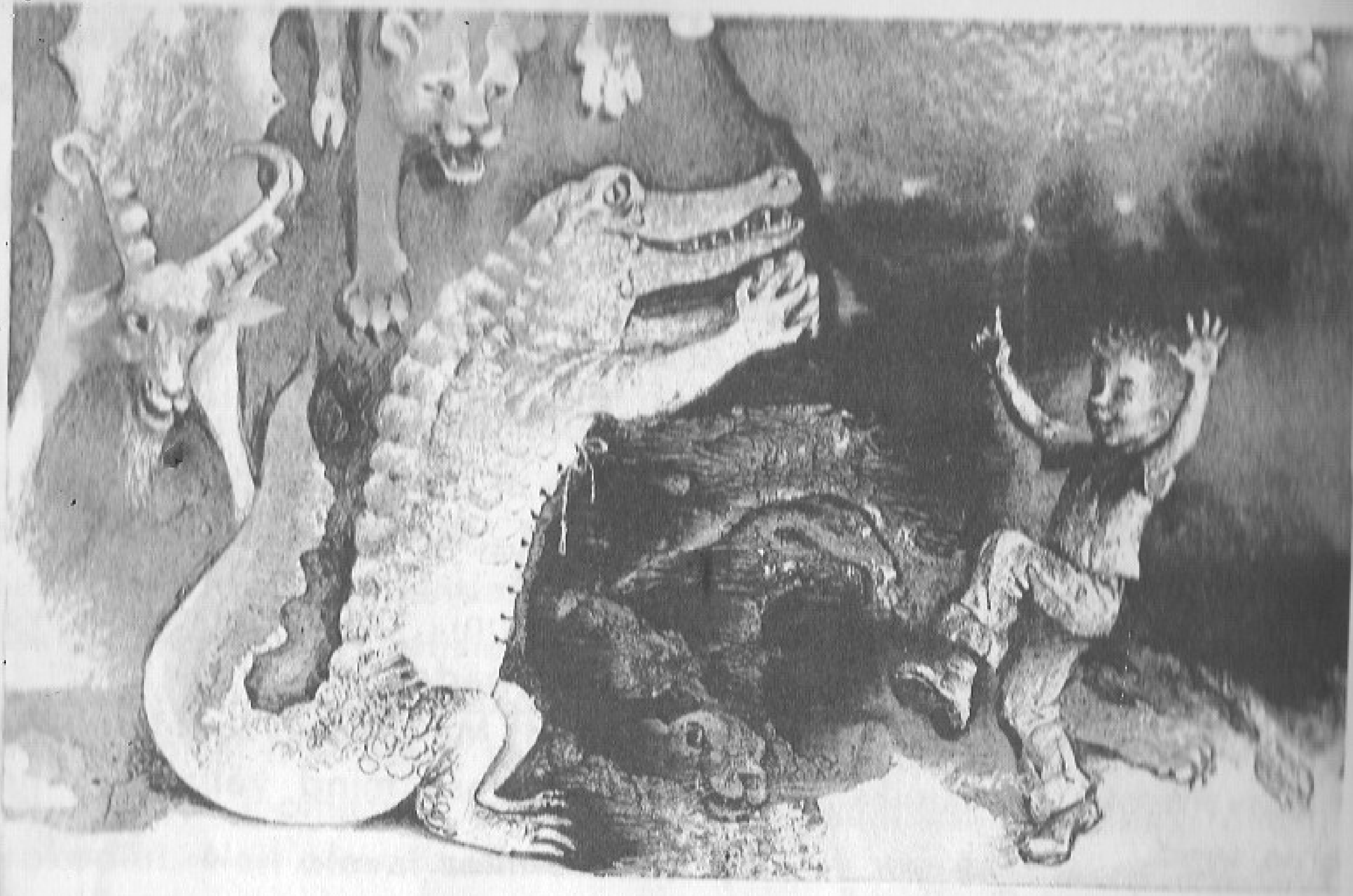
„Oh, mis nüüd küll saab?" kiunus moor.

Sauškin võttis telefonikaugejaama kaudu ühenduse loomaaiaga.

„Teie aretustööde tarbeks on siin üks emane krokodill," teatas poiss telefonitorusse.

„Oh, mis nüüd küll saab?" vingus eit.

„Kuulake ja katsuge ette kujutada, mis teist saab, kui te „Kärbsepaberi" firmat ei sulge ja „Keemilist puhastust" ei ava," ütles Sauškin.

„Ma viin krokodilli loomaaeda ja seal pannakse teid terraariumisse. Terraariumi talitaja on üsna imestunud, nähes, et krokodillil vurrud kasvavad. Vurrude külge jäävad praht, igasugused oksad ja vesikasvud kinni. Talitaja lõikab vurrud üks kord, teine kord ja kolmas kord ära, aga need kasvavad üha edasi. Kasvavad seninägematu kiirusega, lausa silmanähtavalt... Lõppude lõpuks saab talitaja hing täis ja ta äigab krokodillile luuaga. Arusaadav, et krokodill peab krokodilli häälega röögatama... Röögatage õige üks kord," ütles Sauškin.

Moor röögatas.

„Ei, see ei kõlba kuhugi!" arvas Sauškin. „Tõeline krokodill haugub ja ulub üheaegselt. Iseenesestki mõista tüdineb talitaja sellest loost varsti ära. Siis pannakse vurruline krokodill puuri, viiakse Aafrikasse ja lastakse Kongo jões lahti. Küll seal juba tõelised krokodillid teid käsile võtavad."

„Sauškin," ulgus vanamoor, „ma kardan! Mis tulu see „Keemiline puhastus" mulle tooks. Ainult kopikaid! Aga mulle on suurt kaasavara tarvis. Kes minusuguse vuntsilisega ilma soliidse kaasavarata abielluks..."

„Kui „Kärbsepaberi" sulgete, siis panen teid mehele," lubas Sauškin.

„Sulgen, sulgen! Aga kellele, kellele... mind mehele paned?"

„Möldrile," ütles Sauškin.

„Vihma käest räästa alla. Mölder ei kannata ju elektrit silmaotsaski, aga mina ajan pardliga habet."

„Küll saate endale ka elektri," vastas Sauškin.

Ta helistas Gen Nikiforovitšile, palus tal möldri saarele sõita ning lampe, juhtmeid ja tööriistu kaasa võtta.

„Mul ei ole aega," puikles Gen Nikiforovitš, „ma teen väänajat ringi. Täna jäi üks pilv lehtrisse kinni. Ei tule edasi ega tagasi."

„Täbarad on teie lood," ütles Sauškin. „Kes ainult endale mõtleb, on hädavares."

Gen Nikiforovitš hakkas naerma ja lubas tööriistade ja muu vajalikuga möldri juurde minna.

Sauškin kirjutas emale kirja, et tikke ei ole ta veel ostnud, aga küll ostab, sest nüüd on tal juba kodutee jalge all.

Sauškin laskis moori krokodillinaha seest välja, istus oma kummirattale ja purjetas möldri saarele.

„Edasi, ei enam karda midagi!" ütles ta endamisi.

SEAL, KUS ON PIME JA KOLE

Sõnadega „edasi, ei enam karda midagi" koputas poiss rautatud aidauksele.

Mölder piilus lukuaugust. Kolistas võtmetega ja laskis külalise sisse.

Sauškin vaatas aidas ringi ja nägi, et siin oli olukord veelgi hullemaks läinud — igal pool mullahunnikud ja suured augud, kust pilkane pimedus vastu vaatas.

Mölder rõõmustas, väristas habet ja lõkerdas naerda:

„Magavale kassile jookseb hiir suhu! Kui juba teist korda lõksu langesid, siis enam välja ei pääse."

„Leidis, millega hirmutada! Pimedas istumine on nüüd minu lemmiktegevus," naeris Sauškin vastu.

„Mida head sa seal siis teed?"

„Mõtlen. Pimedas leian ma igale mõistatusele lahenduse."

„Ei või olla," jäi möldril suugi lahti.

„Ehk istud minu aidas ja mõtled, kust hõbedat otsida. Siin on kottpime ja midagi ei ole segamas," hakkas ta paluma.

„Tooge mulle tükk leiba ja keerake uks lukku," ütles Sauškin.

Poiss pudistas leiva väikesteks tükkideks ja peitis enda ära. Hiir tuli leiba sööma. Sauškin kuulis seda ja püüdis ta kinni. Sidus hiire saba külge niidi ja laskis looma lahti. Ootas veidi, läks niiti mööda edasi ning leidis uru. Kutsus siis möldri ja näitas talle koha kätte. Too kaevas korra, kaevas teise ja hõbedakuhil tuligi lagedale.

Mölder vaatas ja vaatas hõbedat ega uskunud oma silmi.

„Kas mina ka võin sinu meetodit kasutada, kallis sõber Sauškin," palus ta.

Sauškin lubas. Mölder pani enda luku taha ja oli kaua pimedas aidas, aga kui välja tuli, siis tunnistas, et oli istunud seal täiesti asjatult. Aita läks ta murega ja sama targalt tuli ka välja.

„Mine õige, kallis sõber Sauškin, ja istu seal pimedas... Äkki leiad lahenduse, küll on lugu... kuidas koletisest lahti saada," palus mölder.

Sauškin istus aidas ära. Tuli välja ja teatas:

„Koletise vastu aitab ainult üks vahend — elekter."

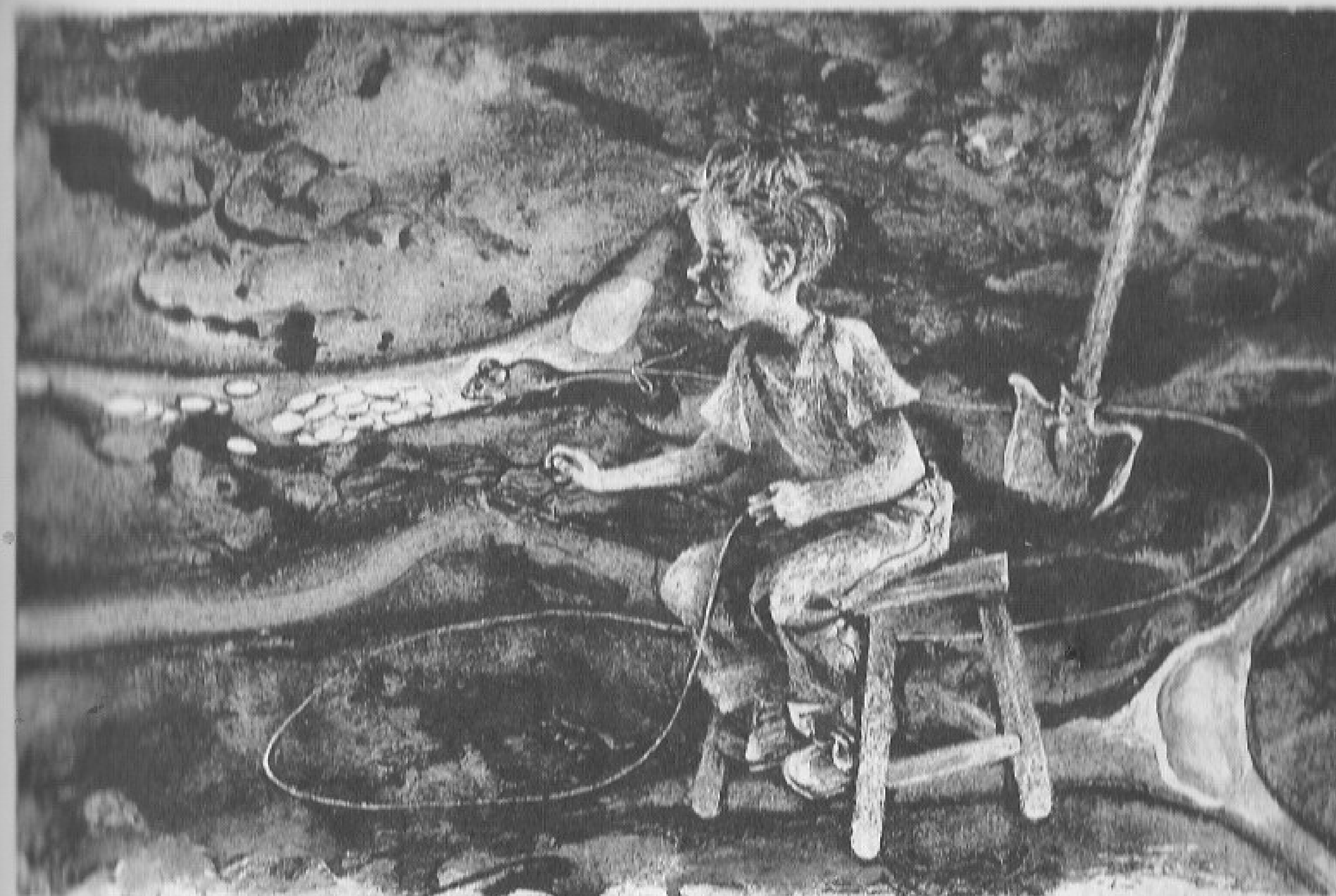
Mölder hakkas karjuma:

„Pole mul tarvis ei elektrit, ei aatomit ega selivisterit!... Või kuidas seda pilte näitavat nuppudega asja kutsutakse."

„Eks istuge siis veel pimedas," ütles Sauškin, „ehk mõtlete midagi paremat välja."

„Ma juba istusin selles sinu kiidetud pimedas..." lõi mölder käega. „Sa ütle vähemalt, mida see elekter koletisele teeb?"

„Öelge mulle õige, kus elavad kurjad vaimud, paharetid ja tondid?"

Mölder mõtles ja vastas:

„Soos ja padrikus..."

„Tähendab seal," ütles poiss, „kus pole raadiot, elektrivalgust ega selivisterit... ptüi, televiisorit. Eks ole?"

„Nii ta vist on jah," nõustus mölder vastu tahtmist.

Gen Nikiforovitš jõudis vesijalgrattal koos juhtmete ja tööriistadega pärale.

Nad elektrifitseerisid saare ära, panid lülitid paika ja keerasid elektripirnid pesadesse.

Veskile tehti remont ja pandi käima, veskitiivad hakkasid liikuma.

„Elu paistab teil korda saavat," ütles Sauškin möldrile, „raha on kindlas kohas, veski panime käima... Vuntsidega koletis enam siia ei tule... Kõik on korras. Võib isegi naise võtta."

„Võib-olla ongi mõni, kes tahaks minule tulla," arvas mölder, „aga kuidas teda leida? Kallis sõber Sauškin, minu heategija, istuksid ehk veel kord pimedas aidas?"

Sauškin istuski. Tuli siis välja ja teatas, et hea mõte ei lasknud ennast oodata, mõldri jaoks on pruut olemas, vaja ainult kosja sõita.

Gen Nikiforovitš istus aega viitmata oma vesijalgrattale, aga Sauškin ei kiirustanud, vaid ütles, et Gen Nikiforovitši juhtlauseks on — „edasi, eks pärast paista", temal aga — „edasi, kuid enne mõista". Ta küsis mõldrilt, mida kosjasobitamise juures rääkida ja kuidas käituda.

Mõlder õpetas:

„Kosjasobitamisel on kõige tähtsamaks minu kiitmine, valetage, nii et suu suitseb. Paju otsas kasvagu pirnid ja karud lennaku taeva all."

Mõldri majas seisid üksteise otsas kuus kirstu. Neist võeti piduriided välja. Sauškin ja Gen Nikiforovitš ehtisid ennast — selga panid siidsärgid, peale punutud vööd, jalga lakksaapad. Pähe pandi keigarlikud nokkmütsid kiiskavate sirmidega, kätte võeti kuljustega saraatovi lõõtsmoonikud.

Isamehed sõitsid saarelt ära.

„Edasi, ei enam karda midagi," ütles Sauškin Gen Nikiforovitšile.

KUS KOSITAKSE, SEAL KIIDETAKSE

„Edasi, ei enam karda midagi," sõnas Sauškin endale, kui nad vuntsidega moori saarel randusid.

Eit tuli neile vastu uhkelt ehituna — sarafan seljas ja pärlid kaelas. Põsed olid tal peediga punaseks võõbatud, kulmud söega mustaks maalitud.

„Olime Itaalias, kõndisime Viinis, käisime Kreekas, patseerisime Berliinis," alustas Gen Nikiforovitš.

Sauškin lõi südilt kaasa:

„Meil on kirves, teil ostja! Kosib vürst vüstipoeg, imeilus kuningapoeg."

„Suur tänu au eest, aga vara mul veel mehele minna," puikles vanamoor.

„Ärge lükake oma õnne endast ära. Teile pakutakse mett, teie aga andke vett," proovis Sauškin küll nii küll naa eidele külje alla pugeda.

„Liiga suur au mulle. Säärane iludus ja äkki mulle meheks," lõi moor silmad maha.

Lõpuks saadi kaubad kokku.

Määrati kindlaks pulmapäev ja -koht. Mõldrile muretseti videotelefon, et ta saaks pruudile helistada, kui igatsus peale tuleb, ja seejuures mitte ainult ei kuuleks, vaid ka näeks teda.

Gen Nikiforovitš sõitis oma saarele tagasi.

Kui Sauškin ja mõlder hüvasti jätsid, ütles poiss rõõmsalt: „Ega me asjata vaeva näinud, teist sellist kaunitari ei leiaks terves maailmast."

„Aga vurrud on tal küll nagu sõjaväelasel," ohkas mõlder.

„Õige mul asi," naeris Sauškin, „kingite talle pulmadeks pardli, teil nüüd ju elekter olemas."

UUESTI LUMISTE MÄETIPPUDEGA SAAREL!

„Edasi, ei enam karda kedagi," ütles Sauškin endale lumiste mäetippudega saarele jõudes.

Telklaagri väravas nägi ta sedelit:

„Kui ma kellelegi vaja lähen, otsigu mägedest. Loobin kive alla."

Sauškin pani tuulepluusi selga, mägisaapad jalga ja varustas ennast kõige alpinistile vajalikuga. Poiss läks üle lumise nõlva, edasi tuli tal kirkaga jäässe astmeid raiuda, kui aga algas kivisein, tagus ta kaljulõhedesse raudkonkse.

Viimaks jõudis Sauškin tippu. Lumeinimene töötas seal oma jõudu säästmata. Ta valis kivi välja ja lükkas alla. Veeredes haaras see omakorda teisi kive kaasa. Varing voolas mäelõhesse nagu jõgi. Kivid veeresid lahkete paksukeste majani. Kostis kilinat ja mürinat.

Lumeinimene seletas naerdes Sauškinile:

„Lahked paksukesed ladusid oma maja seinad kateldest, pottidest ja sinkidest!"

„Jäta õige see huligaanitsemine järele," ütles Sauškin. „Las nad lähevad siit minema! Kõik on nende suitsusinkide lõhnast läbi imbunud. See siin on alpinistide saar, aga mitte söökla!..."

„Aga kui ma nad alpinistideks teeksin!"

„Alpinistideks? Saad sa sellega hakkama? Kui nad vaid minusuguse instruktori kätte satuksid?"

„Sina mul nad alpinistideks teha aitadki. Panen su taskusse ja sealt hakkad mind õpetama. Sosinal muidugi."

Lumeinimene oli rõõmuga nõus.

Paksukesed võtsid Sauškini vastu ohhetamise ja ahhetamisega. „Miks sa ometi tagasi tulid? Hiiglane matab meid kivide alla! Oh, Sauškin, hiiglane on nii palju kasvanud, et nüüd kirjutab ta otse mäetippudele. Ja aina oma pooleliitrilisest kruusist. Ega sa ei tea, mitu ämbritäit mahub hiiglase pooleliitrisesse kruusi?"

Vaesed paksukesed! Kõhud olid neil sisse langenud nagu katkitorgatud pallid, püksid lotendasid nagu kotid. Kaua polnud paksukesed enam seintest oma hambaharju välja võtnud. Ja milleks? Jõid nad ju ainult paljast vett, tõsi, ise seejuures vaatasid niidi otsa seotud suhkrutükki.

Poiss tõukas seina. Paksukeste maja lagunes koost ja Sauškin kuulutas:

„Hiiglane pakub teile oma sõprust."

„Me oleme nõus!" karjusid paksukesed. „Me valmistame säärase uhke lõuna!"

„Hiiglane tuleb teie lõunale küll, kuid ainult ühel tingimusel — kui te vaat selle mäe otsa ronite!" osutas Sauškin lumisele mäetipule.

„Mis sa nüüd, Sauškin! Me ei oska..."

„Õpetame!" kordas Sauškin lumeinimese järel.

„Me ei suuda!"

„Sunnime!" ütles Sauškin ja küsis sosinal lumeinimeselt:

„Millest pihta hakata?"

„Alustage jalgade treeningust," sosistas lumeinimene talle taskust vastu.

Sauškin rivistas paksukesed üles ja kamandas:

„Sirutage käed ette. Teeme ühel jalal kükke."

Vaesed paksukesed proovisid küll kükitada, aga kukkusid üksteise otsa pikali maha.

Umbes kahe nädala pärast, kui paksukesed tegid seda harjutust juba mitu korda järjest, sosistas lumeinimene Sauškinile:

„Minge üle rohunõlvadel matkamisele. Mägisaapad ja kirkad võtke minu baasist.

Õpeta neile sõlmede tegemist.

Õpeta neid seongus käima, nii et kui üks peaks kuristikku kukkuma, siis hoiaksid teised teda tagasi.

Õpeta telki üles panema.

Õpeta neid kaljudesse raudkiile taguma!"

Kui paksukesed toime ei tulnud, sai lumeinimene vihaseks, näpistas Sauškinit, rähkles taskus ja togis teda.

Sauškin ei olnud ise sugugi vähem kurnatud kui paksukesed.

Tulnud laagrisse tagasi, rivistas Sauškin paksukesed üles ja kamandas:

„Üks, kaks, kolm!"

„Sportlik tervitus, tervitus, tervitus!" karjusid paksukesed.

„Kuidas on?" küsis Sauškin sosinal.

„Kas need on kellegi alpinistid? Keedetud makaronid! Korrata!" vastas lumeinimene.

„Korrata!" karjus Sauškin.

Ja nii lugematu arv kordi.

„Sportlik tervitus," kähistasid paksukesed, „tervitus, tervitus..."

Lõpuks, kui vaesekesed ei suutnud enam sõnagi öelda, kamandas lumeinimene:

„Nüüd lõkke äärde laulma."

Sauškin püüdis vastu vaielda:

„Me oleme niigi poolsurnud..."

„Tõelised alpinistid laulavad alati lõkke ääres laule!"

Hoides üksteisest kinni, et mitte pikali kukkuda, vedasid paksukesed end tule juurde, sättisid istuma ja hakkasid viimast jõudu kokku võttes laulma.

Ka öösel ei saadud lumeinimesest rahu.

Mehike ronis Sauškini taskust välja, hulkus laagris ringi ja tegi igasuguseid tempe.

Võttis saabastel paelad pealt ja sidus need üheks puntraks kokku.

Tagus saapad naeltega põranda külge kinni. Koidikul, kui Sauškin sarvel äratussignaali puhus, pistsid paksukesed jalad saabastesse ja kukkusid kui niidetult maha.

Õhtul valmisseatud seljakottidesse pistis lumeinimene kive. Alles puhkepeatuses avastasid äravaevatud paksukesed, et on terve mäe ühest kohast teise tassinud.

Paksukesed kannatasid kõik need öised vigurid välja, sest tembutajaks oli ju hiiglane! Sauškin läks teistest eemale, et nad ei kuuleks, ja riidles lumeinimesega:

„Jälle hakkad sa pihta!"

„Tõelised alpinistid teevad alati nalja!" lagistas too naerda ja hullas taskus.

Sauškin ei saanud teda välja anda, sest selline oli kokkulepe. Ta võttis kavaluse appi. Öösel käis poiss kõik telgid läbi ja kirjutas nende sisse seintele:

„Ma olin siin! Hiiglane."

„Kuidas ta ometi siia mahtus?" arutlesid paksukesed. „Isegi meie peame roomates telki pugema..."

Sauškin oli kitarri matkale kaasa võtnud. Otsekui juhuslikult pani ta selle teel lume peale maha ja jälg jäi järele.

Nüüd said paksukesed asjast aru. Öösel teesklesid nad magamist ja varitsesid lumeinimest. Aga kui see Sauškini taskusse ronis, õmblesid paksukesed tasku kinni. Lumeinimene tahtis juba pahandama hakata, aga Sauškin lausus:

„Alpinistid teevad ju alati nalja."

Lumeinimene rabeles ja rabeles taskus ning andis lõpuks alla:

„Sauškin, lase mind välja. Võtan nad oma sõpradeks vastu."

Sauškin kutsus paksukesed enda juurde, need tulidki, käärid käes.

Lumeinimese nähtavale ilmumise võtsid nad vastu valjuhäälselt:

„Sportlik tervitus, tervitus, tervitus."

„Mis on matkal kõige tähtsam?" küsis lumeinimene.

„Mit-te no-ru-ta-da!" vastasid paksukesed üksmeelselt.

„Aga mis ei lase norgu jääda?"

„Nali!"

„Mis siis ikka, võtan teid oma sõpradeks vastu ja viin mäetippe vallutama!" teatas lumeinimene.

Paksukesed vallutasid lumeinimese ja Sauškini juhtimisel ühe mäetipu teise järel.

Algas alpinismihooaeg. Lennuväljale maandusid lennukid, alpinistid pardal.

Rahvusvahelistel võistlustel esinesid paksukesed tublilt ja neile kõigile anti meistersportlase märk.

„Ma soovitan teile uut marsruuti," ütles Sauškin paksukestele. Juba esimese lennukiga sõitsid nad oma kodusaarele tagasi. „Edasi, ei karda enam midagi," lausus Sauškin endamisi.

PIDUSÖÖMAAEG

„Edasi, ei karda enam midagi," lausus Sauškin endamisi, astudes lennukist Lahkete Paksukeste saarele.

„Oh sa,minu suur kruus, oled mulle sõber uus!" kajas paksukeste laul.

Onu Kapa suutis nendes sihvakates, musklilistes inimestes ainult hääle järgi oma sõbrad ära tunda. Nähes nende päevitunud nägusid, märke, mägisaapaid ja tuulepluuse, tundis ta kadedust. Mis maksis kõige selle kõrval tema kuldsete nööpide ja paeltega mundrikuub!

Saabus reisilennuk. Onu Kapa sõitis lumeinimese juurde väljaõpet saama. Ta tahtis ka päevitunud ja muskliline olla ning mägisaapaid kanda.

Onu Kapa ärasaatmisel mängis orkester „Oh sa,minu suur kruus, oled mulle sõber uus".

Sauškin jäi paksukeste poole külla.

Lahkumisel korraldati pidusööming. Tuhanded aerofloti pudelid ujusid saarelt mitmetesse riikidesse koos neisse pistetud kutsetega: „Kutsume meie sõbra Sauškini auks korraldatud pidusöögile. Menüü koosneb kuuesajast roast."

Toitude nimekirja avas firmaroog — „Lurr sauškini moodi". Seal olid veel salat „Mäetipud", „Puder alpinisti moodi", jäätis „Lumeinimene" ja kotletid „Sõber uus".

Esimestena saabusid mereriikide laevad, mis olid saadetud onu Kapat päästma. Kaptenid hoidsid käes pudeleid kirjaga: „Ei t..."

Siis aga hakkasid kohale jõudma inimesed, kes olid pidusöögikutsetega pudelid kinni püüdnud. Tuldi mootorlaevade, sõudepaatide, allveelaevade, kalapüügitraalerite ja vesijalgratastega. Praetud ja hautatud oli kõike nii palju, et oleks aastaks või rohkemgi jätkunud.

Ka pulmalised jõudsid pärale. Puhkpilliorkester mängis. Peigmehest mölder ajas rinna ette. Pintsak oli tal ühele õlale heidetud ja nokkmütsi ääre alla lill torgatud. Seljas oli tal atlasest vene särk pärlmutternööpidega. Mooril oli üll valge kleit, põsed peediga punaseks võõbatud ja kulmud söega mustaks maalitud, silmad endal maha löödud.

Sauškin helistas videotelefoniga Gen Nikiforovitšile ja kutsus ka teda peole.

„Mul pole aega," vastas Gen Nikiforovitš, „minu väänaja tõmbas lendava taldriku sisse. Võtan teise planeedi elanikke vastu. Ma olen oma kannad rakku jooksnud, külmkapp on täiesti tühi."

Gen Nikiforovitš nihutas end videotelefoni ekraanil, et tema saar paremini paistaks. Seal jooksid ringi mingid skafandrites olendid, need uurisid ja katsusid kõike. Nagu lasteaed ekskursioonil.

Sauškin läks peolauda tagasi.

Laudkonna lärm summutas lumeinimese hääle. Ta teatas läbi valjuhääldaja:

„Sõbrad, viiendale lauale anti toomingapirukaid! Kolmandale lauale viidi pähklitäidisega tort! Palun ligi astuda ja osa saada!"

Minagi olin seal, sõin ja jõin, Sauškiniga ajasin juttu ning pärisin tema seikluste kohta.

Meil ei lasknud kõnelda õlgedest habemete ja naerist hammastega vanamehed, põsed leivasisust punnis, kes aina karjusid:

Me oleme Foka ja Jerjoma.

Kellelgi pole meist külma ega sooja.

„Ärge kuulake teda, vaid mind, ma ju teie sugulane, meie vanaema ja teie vanaisa istutasid koos kapsaid," lükkas Jerjoma Fokat eemale.

„Ma olen teie kana kolmandat põlve onu Kikerikii," trügis Foka omakorda esile.

Mina sain lahkete paksukeste, onu Kapa, vuntsidega moori ja möldriga tuttavaks. Oli mölder alles tugev, rammukatsumises ei olnud talle vastast, aga teretades haaras sul käest ja surus kõigest väest. Nii kiitles ta naise ees oma jõuga, järgi jättis alles siis, kui ütlesid:

„Oi, laske ometi lahti!"

Maandus Lužniki staadioni suurune lendav taldrik. Arvati, et Gen Nikiforovitš saatis. See pandi lurri sauškini moodi kuhjaga täis.

Sauškin jättis noorpaariga vaikselt hüvasti, vabandas, et tal on kiire. Nemad aga kinkisid poisile mälestuseks oma foto, kuhu oli kirjutatud:

„Meenutad — aitäh,
unustad — tühja kah,
elus juhtub mõndagi."

Pidukära saatel puhus Sauškin oma sisekummi täis ja sõudis minema.

Ta jõudis õnnelikult kaldale, aga seal laadis tuttav autojuht parajasti puuvilja peale. Temaga poiss kodulinna tagasi tuligi.

Sauškin võttis rahakotist kopika, läks poodi ja ostis karbi tikke.

Ent kui majja astus, komistas ja pillas tikutoosi maha.

„Näed nüüd, mis juhtub, kui kiirustad," ütles ema.

SISUKORD

Sauškin läheb kodunt välja 4
Onu Kapa kirjad 5
Onu Kapa 7
Onu Kapa jutustus 11
Kuidas Sauškin lennujaamas reisijat mängis 14
Lumiste mäetippudega saar 18
Hiiglase jälil 22
On vast hiiglane! 24
Vanamehemürakas 28
Salakaval vuntsidega moor 32
Leiduri jutustus 40
Krutskitega, osav ja hakkaja! 41
Alustame täiest häälest! 44
Moor vahetab elukutset 49
Seal, kus on pime ja kole 51
Kus kositakse, seal kiidetakse 54
Uuesti lumiste mäetippudega saarel! 55
Pidusöömaaeg 60

Originaali tiitel:

Борис Ряховский
КАК САУШКИН ХОДИЛ ЗА СПИЧКАМИ
Повесть
Москва. «Детская литература». 1981

Nooremale koolieale. Борис Ряховский. Как Саушкин ходил за спичками. На эстонском языке. Перевод с русского: Вильма Матсов. Художник-иллюстратор Елена Флёрова. Таллин, изд-во «Ээсти раамат». Toimetaja H. Michelson. Kunstiline toimetaja H. Tikand. Tehniline toimetaja M. Tammes. Korrektorid K. Sprenk ja L. Golberg. ИБ № 5093. Laduda antud 10. 11. 84. Trükkida antud 27. 05. 85. Formaat 70×100/16. Ofsetpaber nr. 1. Kiri: grotesk. Ofsettrükk. Trükipoognaid 4,0. Tingtrükipoognaid 5,16. Tingvärvitõmmiseid 11,2. Arvestuspoognaid 3,71. Trükiarv 30 000. Tellimus nr. 3423. Hind 15 kop., raamatukogukõites 45 kop. Kirjastus «Eesti Raamat», 200090, Tallinn, Pärnu mnt. 10. Trükitud trükikojas «Pärnutrükk», 203600, Pärnu, Ringi 1.